

Popustljivi stil odgoja i njegove posljedice

Kraina, Željka

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:567283>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-27**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education -
Digital repository](#)



SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

ŽELJKA KRAINA

DIPLOMSKI RAD

POPUSTLJIVI STIL ODGOJA I
NJEGOVE POSLJEDICE

Zagreb, rujan 2019.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Zagreb)

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Željka Kraina

TEMA DIPLOMSKOG RADA: Popustljivi stil odgoja i njegove posljedice

MENTOR: Prof. dr. sc. Andreja Brajša – Žganec

Zagreb, rujan 2019.

SADRŽAJ

SAŽETAK	1
SUMMARY	3
1. UVOD.....	5
2. RODITELJSTVO.....	8
2.1 Određenje	8
2.2 Značenje	9
2.3 Roditeljski odgojni stilovi	10
3. SUVREMENO RODITELJSTVO	13
3.1 Majčinstvo.....	15
3.2 Očinstvo	16
3.3 Suvremena slika djeteta.....	17
3.3.1 Neke tendencije razvoja djece	17
3.4 Promjene u suvremenoj obitelji u kontekstu aktualnih društvenih promjena.....	20
4. POPUSTLJIVI STIL ODGOJA	21
4.1 Karakteristike popustljivih roditelja	21
4.2 Utjecaj popustljivog odgojnog stila na dijete.....	22
4.3 Razlozi popustljivog odgojnog stila	24
5. RODITELJSTVO U NAJBOLJEM INTERESU DJETETA.....	27
5.1 Kompetentno roditeljstvo.....	27
5.2 Roditeljstvo koje poštuje i promiče prava djeteta u obitelji.....	28
5.3 Uloga roditelja u izgradnji djetetove otpornosti.....	28
5.4 Mentalni sklop otpornog djeteta i važnost roditeljskog pristupa.....	29
5.5 Čimbenici roditeljskog uspjeha	30
5.5.1 Odgojni postupci roditelja nužni za razvoj kvalitetnog odnosa s djetetom ...	30
5.5.2 Promjena odgojnog stila	33
5.5.3 Jačanje roditeljskih kompetencija kroz programe obrazovanja roditelja	34
6. METODOLOGIJA ISPITIVANJA.....	35
6.1 Cilj i hipoteze ispitivanja	35
6.2 Anketni upitnik.....	36
6.3 Rezultati ispitivanja	36
7. ZAKLJUČAK	58
PRILOZI	59
LITERATURA	62

Izjava o samostalnoj izradi rada.....	64
---------------------------------------	----

SAŽETAK

Praćenje promjena u odgoju djeteta kroz povijest dovelo je do novih znanja i spoznaja o roditeljstvu. Taj kontinuirano promjenjivi proces također je utjecao na sliku suvremenog roditeljstva i njegovih izazova. Većina današnjih roditelja postavlja pitanja i traži odgovore prilikom upoznavanja i usmjeravanja vlastitog djeteta. Voljeti svoje dijete bitna je značajka suvremenog roditeljstva. Međutim, u usporedbi s tradicionalnim pristupom roditeljstvu koji je ljubav prema djetetu dominantno definirao na autoritarni način, sve više suvremenih istraživanja dolazi do zaključaka o današnjem odgoju kao permisivnom. Njegovanje popustljivog stila odgoja svoje uzroke pronalazi u pogrešnoj interpretaciji ljubavi i poštovanja prema djetetu, prisutnosti roditeljske krivnje i savršenstva u odgoju djeteta te nedovoljnoj mogućnosti izražavanja roditeljske ljubavi i posvećenosti djetetu zbog današnjeg užurbanog načina života.

Rad se sastoji od dva dijela, teorijskog i ispitivačkog. Teorijski dio rada bavi se određenjem i značenjem pojma roditeljstvo, roditeljskim odgojnim stilovima, razlikama između tradicionalnog i suvremenog pristupa roditeljstvu kao i suvremenom slikom djeteta. Također su objašnjene osnovne značajke popustljivog stila odgoja i njegovih posljedica na dijete te čimbenici uspješnog roditeljstva koje odgaja sretno i odgovorno dijete. Za potrebe ispitivačkog djela rada korišten je anketni upitnik za roditelje dječjeg vrtića „Cvrčak“ u Zagrebu. Upitnik je usmjeren traženju odgovora i iskazivanju roditeljskih stavova vezanih uz karakteristike popustljivog odgoja te razloga odabira određenih odgojnih postupaka. Rezultati ispitivanja pokazuju da su mišljenja i stavovi roditelja djelomično u korelaciji s postavljenim hipotezama. Većina roditelja smatra kako često pruža djetetu toplinu i nadzor, ali u jednakoj mjeri ne postavljaju pravila i granice i ne potiču dijete na samostalno i odgovorno ponašanje. Manji broj roditelja uspostavlja kontrolu nad djetetom na pedagoški neprimjerene načine te smatra da su razlozi odabira određenih odgojnih postupaka iskustva iz vlastitog djetinjstva, osjećaj krivnje, težnja savršenstvu te pogrešna interpretacija ljubavi i poštovanja. Iz navedenog možemo

zaključiti da većina roditelja njeguje popustljivi stil odgoja pružajući djetetu puno topline i podrške, a manje nadzora i kontrole.

Ključne riječi: dijete, roditelj, roditeljstvo

SUMMARY

Monitoring changes in child parenting through history has led to new knowledge about parenting. This ever-changing process also influenced the image of modern parenting and its challenges. Most of parents ask questions and seek for answers when raising their own child. An essential feature of modern parenting is to love your child. However, in comparison to the traditional approach to parenthood, which has predominantly defined the love of the child in an authoritarian way, more and more contemporary research comes to conclusions about this days permissive parenting. Permissive parenting style causes are found in the wrong interpretation of love and respect for the child, the presence of parental guilt and perfection in the child's parenting and the inability to express parental love and dedication due to busy life parents have.

The work consists of two parts, theoretical and examining. The theoretical part of the paper deals with the definition and meaning of the parenting concept, different parenting styles, differences between traditional and contemporary approach to parenthood as well as the contemporary image of the child. The basic features of the permissive parenting style and its consequences on the child are also explained, as well as the factors of successful parenting that bring a happy and responsible child. For the purpose of the examining work, a survey questionnaire was used for parents of kindergarten "Cvrčak" in Zagreb. The questionnaire focuses on seeking answers and expressing parenting attitudes related to the characteristics of permissive parenting and the reasons for selecting certain educational practices. The results of the test show that parents' opinions and attitudes are partly correlated with hypotheses. Most parents find that they often provide warmth and control to the child, but they do not set rules and boundaries equally and do not encourage child's independence and responsibility. Lower percentage of parents control their children in pedagogically inappropriate ways and believe that the reasons for choosing certain educational practices are experiences from their childhood, feelings of guilt, striving for perfection, and misinterpretation of love and respect. From the above, we can

conclude that most parents nurture an indulgent upbringing style by providing the child with a lot of warmth and support and less supervision and control.

Keywords: child, parent, parenting

1. UVOD

Popustljiv ili permisivni stil odgoja djece široko je zastupljen roditeljski pristup odgoju današnje djece. Problematika ovog stila odgoja toliko je aktualna da je prema nekim autorima poprimila epidemijske razmjere. Potreba za osvještavanjem i usmjeravanjem roditelja potaknula je mnoge autore na istraživanje izvora epidemije i proučavanja roditeljskih kompetencija koje su ključne u promjeni odgojnog stila i povećanju kvalitete života djeteta.

Permisivan (prepopustljiv) odgojni stil roditelja određen je slabom kontrolom i niskim zahtjevima uz pružanje puno topline i potpore djetetu. Roditelji, ne postavljajući granice, daju djetetu puno slobode što stvara kod djeteta osjećaj nesigurnosti te potiče impulzivno ponašanje (Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Svrha ovoga rada je temeljito objasniti popustljivi stil odgoja i njegove posljedice na kvalitetu života djeteta i njegova odrastanja.

Drugo poglavlje ovoga rada bavi se određenjem i značenjem roditeljstva te odgojnim stilovima roditelja. Roditeljstvo se smatra važnom i zahtjevnom životnom ulogom čiju odgovornost preuzimaju istovremeno i majka i otac. Mnogobrojne spoznaje o djetetovom rastu i razvoju utjecale su na promjenu doživljaja roditeljstva i roditeljske uloge. Temeljni socijalizacijski kontekst u kojem dijete uči i usvaja različite oblike ponašanja je odnos roditelj - dijete. Roditelj svojim postupcima utječe na dijete, ali i dijete svojim reakcijama utječe na ponašanje i postupke roditelja. Unatoč tome što je odnos dvosmjernan, u djetinjstvu će roditelj svojim osobinama i ponašanjima ipak više utjecati na dijete nego li obrnuto. U skladu s time toplina i nadzor prepoznati su kao najvažniji elementi roditeljske funkcije. Postizanje ravnoteže ovih dvaju elemenata čimbenik je autoritativnog (demokratskog) stila odgoja. Puno nadzora, a malo topline karakterizira autoritarni (autokratski) stil odgoja, malo nadzora i puno topline permisivni (popustljivi), a malo nadzora i malo topline zanemarujući (zapuštajući) stil odgoja. Uspješno roditeljstvo temelji se na pružanju djetetu topline, ali i nadzora kako bi se ono razvilo u zdravu i sretnu odraslu osobu.

Treće poglavlje govori o promjenama koje je roditeljstvo prošlo kroz povijest mijenjajući majčinske i očinske uloge te stvarajući jednu novu sliku djeteta u suvremenom društvu. U usporedbi s tradicionalnim pristupom prema kojem su majke dominantnije bile uključene u skrb, brigu i njegu djeteta, suvremeni pristup izjednačava uključenost majki i očeva u suživot s djetetom. Mnogobrojna istraživanja su pokazala kako djeca brže razvojno napreduju zahtjevajući promjenu odgojnih ciljeva, vrijednosti i pristupa. Suvremena obitelj također se razvija u užurbanom, često kaotičnom okruženju gdje svaki član nastoji ispuniti svoju ulogu u skladu s društvenim i kulturnim očekivanjima. Potrošačka kultura utjecala je na promjene odgojnih ideala i vrijednosti u kojem do izražaja često dolazi djetetovo posjedovanje, utjecajući na emocionalnu hladnoću i nezainteresiranost djece. U skladu sa promjenama koje je roditeljstvo prošlo te visokim društvenim i kulturnim zahtjevima od roditelja, razvoj i podrška roditeljskoj kompetentnosti zauzima ključnu ulogu uspješnog odgoja djeteta.

U četvrtom poglavlju detaljno su objašnjene karakteristike popustljivog odgojnog stila. Suvremeno roditeljstvo sve češće obilježava nedostatak nadzora i kontrole u odgoju. Roditelji pružaju djeci puno topline i podrške pokušavajući im biti prijatelji, ali nedostatak pravila i granica utječe na mnoge aspekte djetetovog života kao i njegovu kvalitetu. Permisivni roditelji postavljaju visoka očekivanja, a niske zahtjeve pa su školski neuspjeh i nedostatak emocionalne stabilnosti i samokontrole samo neke od posljedica popustljivog odgoja. Takva su djeca odgojno zahtjevnija, sebična i zapovjednički nastrojena što roditeljima otežava njihovu ulogu pa često koriste neprimjerene odgojne metode ili skrb za dijete prebacuju na druge osobe i institucije. Razlozi odabira popustljivih odgojnih metoda najčešće su roditeljska krivnja, savršenstvo, pogrešna interpretacija ljubavi i poštovanja prema djetetu te način na koji su sami roditelji odgajani.

U petom poglavlju navedeni su nužni koraci u izgradnji roditeljskih kompetencija i roditeljstvu u najboljem interesu djeteta. Kontinuirano osvježavanje i usavršavanje roditeljskih kompetencija omogućuje roditeljima usvajanje znanja i vještina koje predstavljaju preduvjet za uspješan cjelokupni razvoj djeteta. Iz tog je razloga poučavanje roditelja kompetentnom roditeljstvu jedna od važnih preventivnih akcija za pozitivne razvojne ishode kod djece u ranom djetinjstvu.

S tim ciljem potrebno je saznati nešto više o postupcima roditelja koji utječu na djetetov razvoj, osnovnim sastavnicama roditeljske nekompetentnosti te koracima koji vode do uspješnog roditeljstva.

Šesto poglavlje bavi se ispitivanjem roditeljskih stavova o karakteristikama popustljivog odgoja. Ispitivanje je napravljeno uz pomoć anketnog upitnika i u njemu je sudjelovalo 172 roditelja. Postavljene hipoteze djelomično su potvrđene što pokazuje da roditelji pružaju djeci puno topline i podrške, ali manje nadzora i kontrole. Također manji broj roditelja koristi neprimjerene odgojne metode i navodi da su razlozi njihova odabira postupaka iskustva iz vlastitog djetinjstva, osjećaj krivnje, težnja savršenstvu te pogrešna interpretacija ljubavi i poštovanja. Pitanje je kontinuiranog rada u osvještavanju, spoznavanju i osnaživanju vlastitih roditeljskih kompetencija kako bi se uopće moglo odgovoriti na stavove o roditeljstvu. Društvena podrška roditeljima odgovornost je svih osoba uključenih u odgojno – obrazovni proces. Temeljna pretpostavka kvalitetnog obrazovanja roditelja jest razumijevanje današnje psihologije roditeljstva te kvalitetan pristup suradničkoj komunikaciji na putu izgradnje roditeljskih kompetencija.

2. RODITELJSTVO

2.1 Određenje

„Roditeljstvo je važna i zahtjevna životna uloga“ (Moriarty i Fine, 2001.; Arendell, 1997.; Juul, 1996.; Bašić i sur., 1993.; Maleš, 1988., prema Ljubetić, 2011: 80) koja uključuje aktivnosti i vještine skrbi odraslog za dijete te „vještu i kreativnu uporabu znanja, iskustva i metoda“ (Arendell, 1997: 1, prema Ljubetić, 2011: 80).

„Termin roditeljstvo pojavio se u trenutku kada se razvila ideja o tome da su i majka i otac jednako važni za razvoj i odgoj djeteta, bez obzira na to što su njihove uloge temeljene na dvije gotovo potpuno različite spolno determinirane uloge“ (Pernar, 2010: 256).

Jednom donesena odluka o roditeljstvu je ireverzibilna. Bez obzira na kvalitetu roditeljstva, odluku nije moguće poništiti. U većini društva veliki je naglasak stavljen na ostvarenje roditeljske uloge prikazujući roditeljstvo kao konačno ispunjenje i smisao ljudskog života. Činjenica je također da današnje roditeljstvo zahtjeva složeniji pristup nego što je to bilo prije. UN-ova Konvencija o pravim djeteta utjecala je na stvaranje nove slike djeteta i promjene percepcije roditeljstva. Istraživanja roditeljske prakse, različiti priručnici o odgoju i roditeljstvu, obiteljski zakoni i nacionalne obiteljske politike nastali su kao rezultat nove svijesti o nužnosti promjene tradicionalne roditeljske prakse i važnosti zaštite djeteta. Promjene kroz koje odgoj prolazi, uvjetovane promjenama u društvu, utjecale su na značenjsko određenje pojma roditeljstva. Napretkom medicinski potpomognute oplodnje roditeljem se može smatrati istovremeno nekoliko osoba, od osobe koja je donirala reproduktivne stanice, žene koja je dijete nosila u utrobi pa do osoba koje dijete odgajaju. Upravo zbog toga pojam roditelj i roditeljstvo nisu jednoznačni. Pojam roditelj u hrvatskom jeziku dolazi od riječi rod i upućuje na biološku povezanost djeteta s majkom i ocem (Bašić, 2011). Pojam roditeljstvo Hoghughy (2004) određuje kao „skup namjernih aktivnosti kojima je cilj skrb za dijete i poticanje njegova razvoja“ (prema Bašić, 2011: 48). Roditeljstvo pomaže djetetu da se razvije u odraslu i zrelu osobu, ne sputava ga, ne zloupotrebljava u neke druge svrhe ili ne čini doživotno ovisnim o drugim ljudima (Petani, 2011).

2.2 Značenje

Pojam roditeljstva široko je zastupljen pa mu je često vrlo teško odrediti pravi smisao i značenje. Roditeljstvo se odnosi na roditeljev subjektivni doživljaj, skrb roditelja o djetetu, roditeljski odgojni stil te njegove ciljeve, vrijednosti, aktivnosti i postupke (Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

Subjektivni doživljaj roditeljstva je samoprocjena roditelja o uspješnosti ispunjavanja vlastite roditeljske uloge. Opisuje se kroz roditeljsko zadovoljstvo, zahtjeve i stres roditeljske uloge te osjećaj roditeljske kompetencije (Sabatell i Waldron, 1995, prema Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

Roditeljsko zadovoljstvo obuhvaća različite dimenzije zadovoljstva roditelja prvenstveno odnosom s djetetom, zatim vlastitom roditeljskom ulogom, bračnom potporom, ponašanjem djeteta te cjelokupnim zadovoljstvom sobom kao roditeljem. Zahtjevi roditeljske uloge određeni su vanjskim pritiscima okoline na roditelja koji mu nameću određene vrijednosti i norme roditeljstva. Stres roditeljske uloge stvara se kroz unutrašnji doživljaj roditelja koji se ogleda u nemogućnosti ispunjavanja vlastitih roditeljskih očekivanja i normi. Subjektivna roditeljska kompetencija je roditeljeva procjena vlastite roditeljske uspješnosti koja se određuje kao majčin osjećaj lakoće ili težine odgoja djeteta u različitim razvojnim fazama (Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Kompetentni roditelj sebe doživljava kao „osobu koja ima kontrolu nad svojim roditeljstvom i odnosom s djetetom te se dobro osjeća kao roditelj“ (Milanović i sur., 2000: 123, prema Ljubetić, 2011: 81).

„**Roditeljsku skrb** čine odgovornosti, dužnosti i prava roditelja, u svrhu zaštite i promicanja djetetovih osobnih i imovinskih prava te dobrobiti. Roditeljsku skrb roditelji su dužni ostvarivati u skladu s djetetovim razvojnim potrebama i mogućnostima“ (Obiteljski zakon, 2015: članak 91).

„U sadržaj roditeljske skrbi ulazi pravo i dužnost zaštite osobnih prava djeteta na: zdravlje, razvoj, njegu i zaštitu, odgoj i obrazovanje, ostvarivanje osobnih odnosa i određivanje mjesta stanovanja“ (Obiteljski zakon, 2015: članak 92).

Odgojni ciljevi i roditeljske vrijednosti su ciljevi koje roditelji u odnosu na dijete žele postići. Postoje roditeljski ciljevi zajednički svim kulturama i društvenim skupinama, kao što su preživljavanje i zdravlje djeteta, njegova postupna ekonomska

samostalnost i uspješnost postignuća nametnutih propisanim društvenim normama te naposljetku djetetova osobna sreća. Ostali odgojni ciljevi i zadaće razlikuju se od kulture do kulture. **Roditeljske aktivnosti i postupci** su određeni roditeljskim ciljevima i utječu na njegovo ponašanje. Roditeljski postupci se moraju promatrati unutar pojedinog područja socijalizacije (npr. poticanje samostalnosti, suradnja s vršnjacima itd.) i roditeljskog odgojnog stila.

Roditeljski odgojni stil zbroj je roditeljskih vrijednosti, stavova prema djetetu te emocionalnih prilika u kojima roditelji donose roditeljske odluke (Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

2.3 Roditeljski odgojni stilovi

Najvažniji element roditeljske funkcije je roditeljski nadzor (kontrola) prema kojemu su definirana tri roditeljska stila: autoritaran, tj. kruti – strogi stil; autoritativan, tj. demokratski – dosljedan stil; i permisivan, tj. popustljiv stil (Baumrind, 1967, prema Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Maccoby i Martin (1983) kasnije su uveli dimenziju topline kao novi element roditeljske funkcije koji opisuje roditeljsku osjetljivost na djetetove potrebe (Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Dimenzija emocionalnosti uključuje različite razine roditeljske topline i prihvaćanja ili hladnoće i odbijanja djeteta. Dimenzija kontrole određuje stupanj kontrole roditelja nad djetetovim ponašanjem (Maccoby i Martin, 1983, Schafer, 2000, prema Brajša – Žganec, 2003). Čudina – Obradović i Obradović (2006) razlikuju dva oblika roditeljskog nadzora (kontrole):

- Nadzor ponašanja (vanjski nadzor) koji se odnosi na postavljanje pravila i granica te njihovu kontrolu i kažnjavanje ukoliko se ne poštuju.
- Psihološki (unutarnji) nadzor usmjeren je na djetetove misli i osjećaje. Vrlo blizak pojam koji ga određuje je psihološki pritisak (Reitzle, Winkler Metzke i Steinhausen, 2001) i ograničavanje (Magagnin i Korbes, 2000).

U različitim kombinacijama roditeljskog nadzora i topline Maccoby i Martin (1983), prema Čudina – Obradović i Obradović (2006) definirali su četiri roditeljska odgojna stila:

- 1) **Autoritaran** (autokratski, kruti – strogi) odgojni roditeljski stil uključuje visoka očekivanja roditelja od djeteta i strog nadzor, a malo topline i potpore. Glavni cilj odgoja je naučiti dijete samokontroli i bespogovornoj poslušnosti pri čemu je najvažniji zadatak roditelja postaviti pravila i granice čije se kršenje često kažnjava i fizički.
- 2) **Autoritativan** (demokratski, dosljedan) odgojni stil roditelja uključuje postavljanje visokih zahtjeva, određivanje granica i provođenje nadzora, ali uz istovremeno pružanje topline i potpore djetetu. Odnos između roditelja i djeteta temelji se na prihvatanju. Roditeljski ciljevi usmjereni su na razvoj samostalnog, kreativnog i sretnog djeteta što roditelji postižu potičući djetetovo slobodno izražavanje emocija. Roditelji postavljaju granice i pravila koja objašnjavaju djeci te njihova uloga savjetnička.
- 3) **Permisivan** (prepopustljiv) odgojni stil roditelja određen je slabom kontrolom i niskim zahtjevima uz pružanje puno topline i potpore djetetu. Roditelji, ne postavljajući granice, daju djetetu puno slobode što stvara kod djeteta osjećaj nesigurnosti te potiče impulzivno ponašanje.
- 4) **Zanemarujući** (zapuštajući) odgojni stil roditelja obuhvaća malo zahtjeva i slabu kontrolu bez topline i potpore djetetu. Razlog ovakvog stila roditeljstva leži u roditeljevom emocionalnom odbacivanju djeteta ili nedostatku vremena i snage da im se posvete.

Prema **teoriji roditeljskog odgojnog stila** uspješno roditeljstvo se temelji na usklađivanju topline i potpore s nadzorom. Autoritativni ili demokratski – dosljedan stil u kojem roditelj pruža djetetu toplinu, ali uključuje i nadzor te postavlja granice, najpovoljnije utječe na djetetov razvoj. Obilježava ga razvoj djetetovog samopouzdanja i odsutnost delikventnog ponašanja. Istraživanja su također pokazala da je ovaj odgojni stil u prednosti pred ostalim stilovima samo u nekim kulturama (zapadna i bjelačka) te nije za djecu teškog temperamenta. Autoritaran i prepopustljiv odgoj imaju neželjene posljedice na djetetov razvoj i ponašanje poput

školskog neuspjeha, sklonosti drogama, asocijalnom ponašanju i sl. (Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

Hohan i suradnici (1978), Ajduković (1990), prema Petani (2011) navode kako svaki od prethodno navedenih roditeljskih odgojnih stilova utječe na krajnji ishod djetetovog ponašanja:

- 1) Autoritarni roditelji (hladni i strogi) imat će anksioznu, nedruštvenu i prkosnu djecu čija će se agresija usmjeriti prema drugima ili sebi;
- 2) Autoritativni roditelji (topli i strogi) razvit će odnos s djetetom temeljen na privrženosti i internalizirat će pravila;
- 3) Permisivni roditelji (topli i popustljivi) odgojit će samopouzdanu i otvorenu djecu koja će zbog nedostatka roditeljske kontrole kršiti ili ignorirati pravila te se razviti u razmaženu djecu;
- 4) Zanemarujući roditelji (hladni i popustljivi) imat će djecu koja će zbog nedostatka topline i nadzora u odgoju postati neprijateljski raspoložena uz veliku mogućnost delikventnog ponašanja.

Milanović (1997), prema Petani (2011) smatra kako se nekoliko dimenzija mogu izdvojiti iz svih navedenih roditeljskih odgojnih stilova:

- emocionalna dimenzija koja obuhvaća sva roditeljska ponašanja usmjerena na davanje, ljubav i pripadanje određenom djetetu;
- komunikacijska dimenzija koja se temelji na izgradnji i održavanju kvalitetnog kontakta i odnosa s djetetom kao i na potporu u snalaženju s nekim drugim vrstama međuljudskih odnosa;
- dimenzija skrbi, zaštite i sigurnosti odnosi se na roditeljske postupke skrbi o djetetu, njegovim interesima i uvjetima u kojima odrasta;
- ekonomska dimenzija uključuje materijalna davanja i primanja roditelja koji skrbi o djetetu;
- socijalizacijska dimenzija obuhvaća one roditeljske postupke koji pomažu djetetu uključiti se u suživot društvene zajednice na istovremeno zadovoljavajući način za dijete, a neugrožavajući za druge;
- odgojna dimenzija uključuje roditeljska nastojanja u stvaranju uvjeta za odgoj djeteta, njegovih stavova, vrijednosti, interesa i niza osobina ličnosti;

- obrazovna dimenzija se odnosi na sva roditeljeva poduzimanja kako bi djetetu prenio znanja i iskustva o karakteristikama vanjskoga svijeta.

Steinberg, Elmen i Mounts (1989), prema Čudina – Obradović i Obradović (2006) proučili su još jednu dimenziju koja se može izdvojiti iz roditeljskih odgojnih stilova, a to je roditeljska potpora autonomiji odnosno uravnoteženost moći koja do izražaja dolazi u adolescenciji, točnije od djetetove 10. godine života. Ona obuhvaća roditeljske postupke usmjerene na poticanje djetetove samostalnosti i neovisnosti u razdoblju formiranja djetetovog neovisnog psihološkog identiteta.

Najveća prepreka u određivanju dobrih odnosno loših roditeljevih odgojnih utjecaja na razvoj djeteta jest kulturna ograničenost roditeljskih stilova odgoja (Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Ronald Rohner (2004), prema Čudina – Obradović i Obradović (2006) u svojoj teoriji roditeljskog prihvatanja/odbijanja (PARTheory, 1986) zamijenio je roditeljski stil određenom dimenzijom roditeljskog ponašanja, a to je roditeljsko prihvatanje odnosno odbijanje. Roditeljsko prihvatanje odražava se u ljubavi i toplini roditelja prema djetetu, a roditeljskim odbacivanjem smatra se neprijateljstvo/agresija (tjelesna ili verbalna), indiferentnost/zanemarivanje i nediferencirano odbacivanje kao subjektivni osjećaj djeteta da nije prihvaćeno i voljeno.

3. SUVREMENO RODITELJSTVO

„Današnji su roditelji suočeni s povijesno jedinstvenim zadatkom. Oni doslovno moraju iznova izumiti partnerstvo između muškarca i žene i također vodstvo u odnosu na djecu i mlade, a sve to u skladu s novim vrijednostima i ciljevima, kao što su ravnopravno dostojanstvo i autentičnost, kako bi izbjegli ugrožavanje integriteta djece i mladih“ (Juul, 2005, prema Pećnik i Starc, 2010: 11).

Za razliku od tradicionalnog pristupa koji roditeljstvo svrstava pod biološku datost, suvremeni pristup poima roditeljstvo kao ulogu odnosno ono što roditelji čine (Maleš i Kušević, 2011). Tradicionalan pristup roditeljstvu izjednačava roditeljstvo s

majčinstvom smatrajući kako je jedino majka odgovorna za ispunjavanje roditeljske uloge, a otac je samo materijalna i psihološka potpora majci. Suvremeno roditeljstvo temelji se na „ravnopravnom roditeljskom partnerstvu“ (Deutsch, 2001, prema Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Suvremeni roditelji ne podilaze društvenim pritiscima i stereotipima majčinstva i očinstva. Oni zajednički donose odluke vezane uz vlastite roditeljske uloge i međusobno ih pravedno dijele zajedno s djecom (Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Suvremeno roditeljstvo prolazi kroz različite promjene vezane uz radne dužnosti, odnos muškaraca i žena te razumijevanje dječje prirode i djetinjstva (Pećnik i Starc, 2010).

Maleš i Kušević (2011: 54) naglašavaju da je današnje roditeljstvo „sve manje nešto što se događa, a sve više nešto na što se odlučuje“.

Većina mladih zna kada želi postati roditeljima i što prije toga žele ostvariti na različitim životnim poljima (obrazovanju, rješavanju stambenog pitanja, uživanju u slobodi od odgovornosti roditeljstva itd.). Posljedica je to jačanja kulture individualizma u kojoj se veliki naglasak stavlja na osobno zadovoljstvo, profesionalno napredovanje i materijalno blagostanje što je ponekad u sukobu s vrijednostima koje je potrebno negovati u jednoj zajednici kao što je obitelj. Obitelj se temelji na partnerstvu u zajedničkom planiranju i realiziranju ciljeva, dok težnja za neovisnošću uzrokuje podijeljenost između zadovoljavanja individualnih potreba pojedinca i onih obiteljskih; poslovne karijere i podizanja djece; obiteljskih obaveza i odricanja od vlastitih zadovoljstva i sl. (Maleš i Kušević, 2011). Akrap i Čipin, (2006) ističu kako sve više mladih odgađa roditeljstvo kako bi se posvetili obrazovanju i izgradili uspješnu karijeru što uzrokuje dulji suživot i ovisnost o roditeljima (Maleš i Kušević, 2011).

U skladu s kontinuiranim društvenim i kulturnim promjenama mijenjaju se i očekivanja od roditeljstva. Od današnjih se roditelja očekuje određena razina kompetentnosti koja uključuje doraslost roditelja svojoj ulozi, informiranje i educiranje kako bi znao prepoznati što je najbolje za njegovo dijete, mijenjanje svojeg ponašanja u skladu s vlastitim roditeljskim spoznajama o odgoju te prenošenje temeljnih humanih vrijednosti koje sam roditelj neguje i po njima se ponaša. Dakle, suvremeno društvo polazi od toga da jedino odgovoran roditelj, može odgojiti odgovorno dijete (Ljubetić, 2011).

3.1 Majčinstvo

Suvremenu definiciju majčinstva obilježava promjenjivost i raznolikost. Prema Čudina – Obradović i Obradović (2006) medicinski potpomognuta oplodnja promijenila je tradicijske poglede na majčinstvo koji majkom smatraju ženu koja je dijete začela, nosila u utrobi i rodila.

Hrvatski Obiteljski zakon (2015) „djetetovom majkom smatra ženu koja ga je rodila“ (članak 58). Zatim, „majka djeteta začetog darovanom jajnom stanicom ili darovanim zametkom u postupku medicinski pomognute oplodnje jest žena koja ga je rodila“ (članak 82). Također, „posvojenjem nastaje među posvojiteljem i njegovim srođnicima s jedne strane te posvojenikom i njegovim potomcima s druge strane neraskidiv odnos srodstva i sva prava i dužnosti koje iz toga proizlaze“ (članak 197).

Mnogi smatraju da je za ženu najvažniji dio osobnog identiteta upravo majčinstvo (Arendell, 2000, prema Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Također pojam majčinstva smatraju jedinstvenim doživljajem. Mnoge majke imaju podvojeno mišljenje o dobrim i lošim stranama majčinstva. S jedne strane majčinstvo donosi osjećaj ispunjenja i sreće, a s druge predstavlja izvor straha, tjeskobe i depresije zbog nedostatka slobode, ekonomskog ulaganja te podređenosti. Unatoč tome, istraživači univerzalnosti se slažu u tome kako postoje zajedničke aktivnosti karakteristične za svako majčinstvo, a to je majčina praksa njege, zaštite i odgajanja djeteta (Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

Prvotna istraživanja majčinstva u različitim kulturama pokazala su veću uključenost majki od očeva u području brige, njege i ostalih aktivnosti vezanih uz dijete. Novija istraživanja dolaze do spoznaja o izjednačavanju uključenosti majki i očeva u suživot s djetetom te podjednakoj cjelokupnoj skrbi za dijete. Razlozi tome nalaze se u majčinom radnom statusu, promijenjenim uvjetima života te egalitarističkom modelu obiteljskih odnosa (Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Garrett (2009), prema Maleš i Kušević (2011) objašnjavaju takav model odnosa na način raspodjele roditeljskih uloga između majki i očeva prema interesima i stručnosti, a ne spolu. Unatoč tome, i novija istraživanja pokazuju veću uključenost majki bez obzira na radni status i obrazovanje (Wood i Repetti, 2004, prema Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

Različito konteksta u kojima majke ostvaruju svoje majčinstvo određuju društveni i ekonomski uvjeti, obiteljski odnosi te potpora društva i obitelji. U skladu s njima majke različito izražavaju svoje roditeljsko zadovoljstvo i kompetentnost (Arendell, 2000, prema Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

Majčin doprinos u odgoju djeteta vezan je uz zdravi emocionalni razvoj djeteta, dok majčino odbacivanje djeteta uzrokuje niz poremećaja poput povlačenja ili agresivnog ponašanja (Vulić – Prtorić, 2002, prema Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

3.2 Očinstvo

Suvremeni pojam oca i očinstva vrlo je složen ako se promatra iz perspektive uloga i aktivnosti roditelja.

Prema Obiteljskom zakonu (2015) „djetetovim ocem smatra se majčin muž ako je dijete rođeno za vrijeme trajanja braka ili u razdoblju do tristo dana od prestanka braka. Ako je majka djeteta u razdoblju do tristo dana od prestanka braka smrću, sklopila kasniji brak, muž majke iz posljednjega sklopljenog braka smatra se ocem djeteta. Muškarac koji se smatra ocem djeteta rođenog za vrijeme trajanja braka ili u razdoblju do tristo dana od prestanka braka razvodom ili poništenjem može uz pristanak majke i majčina muža priznati dijete“ (članak 61).

Dakle, pojam otac može upućivati na biološku povezanost, ali i ne mora što je posljedica promijenjenih društvenih i demografskih uvjeta života, pogotovo na Zapadu. Tri su aspekta koja se preklapaju u različitim oblicima očinstva: biološki, hraniteljski i odgojni. Za razliku od majčinstva koje je dio osobnog identiteta majke, očinstvo je poželjno, ali ne i nužno ostvarenje muškaraca (Walker, 2000, prema Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Parke (1996) tvrdi da su „očevi biološka nužnost, ali socijalna slučajnost“ (Maleš i Kušević, 2011: 57). Veći je društveni pritisak na žene da postanu majke, nego na muškarce da postanu očevima. Jednako tako, neplodnost uzrokuje veće nezadovoljstvo žena koje ju doživljavaju kao osobni neuspjeh. Neplodnost kod muškaraca u braku više izaziva nezadovoljstvo žene zbog nemogućnosti ostvarivanja majčinstva, nego što predstavlja problem očinstvu

muškarca. Međutim, Mackey (2000) navodi kako sve više istraživanja upućuje na jedinstvenu vezu između oca i djeteta (Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Teorija socijalnog učenja polazi od toga da očevi zbog rodne podjele uloga imaju manje mogućnosti za učenje uloge oca od majki (Brayfield, 1995, prema Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Očevi se postupno pripremaju za svoju očinsku ulogu uključujući se u aktivnosti brige, njege i odgoja djeteta, stvarajući vlastitu „očinsku praksu“ i razvijajući vještine i znanja pomoću kojih stječu roditeljsku sigurnost i samopouzdanje. Očeva uloga ovisi o njegovoj volji koliko o njoj želi spoznavati i učiti, vremenu uloženom u kvalitetno bavljenje djetetom te upoznavanje i zadovoljavanje djetetovih potreba (Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

3.3 Suvremena slika djeteta

Dijete i djetinjstvo kroz povijest prolazili su brojne društvene i kulturne promjene, a od druge polovice 20. stoljeća unijele su određene nesigurnosti u roditeljska, odgojiteljska i pedagoška poimanja kvalitete odrastanja. Suvremena slika djeteta usmjerena je na dijete kao „subjekta vlastitog razvoja, a temelj te slike je dijete kao biće odnosa, dijete u odnosima“ (Bašić, 2011: 25).

Bašić (2011) naglašava kako se na temelju istraživanja provedenih u području razvojne psihologije došlo do spoznaja o sposobnosti djeteta da putem vlastitih osjetilnih iskustava stvara sliku o svijetu.

3.3.1 Neke tendencije razvoja djece

Vodeći istraživači djetetovog razvoja složni su u tome kako je djetetov razvoj individualiziran. Poznavanje stupnjeva određenih područja razvoja i njihovih karakteristika i dalje je dobra orijentacija u odgojno – obrazovnom djelovanju, ali također se sve više uzima u obzir individualni plan razvoja djeteta (Bašić, 2011). „Sa sigurnošću se može ustvrditi da su razvojni procesi djece sve više originalni,

nepredvidivi i proturječni – i pedagoško djelovanje tu činjenicu treba imati u vidu. Sve se manje može govoriti o „tipično dječjem“, a sve više o specifičnom razvoju svakog djeteta“ (Bašić, 2011: 27).

Na temelju mnogih istraživanja danas sa sigurnošću možemo tvrditi kako se djeca brže razvijaju nego što je to zabilježeno prije dva do tri desetljeća. Zato je nužno bilo napraviti promjene razvojnih postignuća djece za određenu dob. Novija istraživanja pokazuju kako novorođenče može odmah po rođenju uspostaviti kontakt pogledom. Dijete o sebi govori u prvom licu već u drugoj, a ne trećoj godini života, a razdoblje puberteta i adolescencije nastupa ranije nego što je to bilo prije dvadesetak godina. Iz navedenog možemo zaključiti kako su se životne etape prelaska iz djetinjstva u odraslu dob uvelike promijenile (Stern, 1985; Rittelmeyer, 2002, prema Bašić, 2011).

Novija istraživanja mozga također pokazuju kako je došlo do značajnih promjena u povećanju čovjekove emocionalne inteligencije. Spitzer (2002: 27) tvrdi kako se „apstraktno, formalno, analitičko i serijsko mišljenje povlači – dok se mozak sve više organizira i usmjeruje na konkretno – osjetilno, slikovito, prostorno, emocionalno, intuitivno, integralno (sintetizirajuće) mišljenje“ (Bašić, 2011). Barbara Thielman (2001) odgovornost pridaje virtualnim svjetovima što je sporna tvrdnja u odnosu na usmjerenost medijske kulture razvoju lijeve polutke mozga čijem se razvoju danas pridaje velika pažnja i u okviru školskih programa te svakodnevne komunikacije s djecom. Audiovizualni mediji ne potiču emocionalnu inteligenciju i maštu, već racionalnu (Bašić, 2011).

„Suvremena istraživanja mozga i kognitivne znanosti (Piaget, 1996; Roth, 1997; Spitzer, 2002) potvrdila su temeljnu postavku Montessori i waldorfske pedagogije - prva djetetova iskustva osjetilne su naravi; osjetilno opažanje je temelj djetetova istraživanja i opažanja svijeta“ (Bašić, 2011: 28). Djetetove aktivnosti temelje se na slobodnoj igri te ponudi i istraživanju različitih materijala kako bi potaknuli dječju znatiželju i mišljenje (Bašić, 2011). Osjetilno promatranje usmjereno je na promatranje cjeline što je za dijete važno iskustvo. Prvi korak tog iskustva je estetsko (cjelovito, doživljajno) opažanje neposredne stvarnosti izvan granica objekta i subjekta koji se opažaju. Doživljajno (cjelovito, subjektivno) opažanje obuhvaća predmete, pojave i osobe te njihovu međusobnu povezanost (Bašić, 2011).

Dječje razumijevanje svijeta ovisi o društvenim i kulturnim prilikama u kojima dijete odrasta stvarajući i prihvaćajući kulturalnu percepciju okoline u kojoj se nalazi. Socijalni kontekst ne obuhvaća samo ono što dijete trenutno prisvaja iz sociokulturne sredine, već se u obzir uzima i razumijevanje (su-konstrukcija) kao proces u kojem se dvije ili više osoba usuglašavaju u obostranim mišljenjima. O razumijevanju ovisi i kvaliteta koju pojedinac ostvaruje sa svijetom koji ga okružuje (Bašić, 2011). Međutim, prema Gopnik (2003) „dijete nije biće koje samo naknadno razumije (konstruira) ono što mu je sociokulturna sredina prethodno oblikovala. Upravo zbog reduciranja djeteta na konstruktora kognitivna je znanost dijete shvatila samo kao istraživača svoga okruženja i ništa više“ (Bašić, 2011: 31).

Mnogi suvremeni autori došli su do spoznaja djetetovog razvoja, opažanja i razumijevanja svijeta oko sebe. Međutim, Shaw i Wood (2009) navodi također problematiku suvremenog odgoja djeteta koji je prepopustljiv. Današnje roditeljstvo se našlo u krizi odgoja djeteta bez moralnih vrijednosti, solidarnosti i empatije. Emocionalno i psihološko stanje današnje djece je na vrlo niskoj razini, dok mu kultura u kojoj se nalazi ne pruža dovoljno podrške za napredovanje. Naprotiv, sretne obitelji rijetka su pojava. Tipična današnja obitelj vrlo je užurbana, nezadovoljna i nervozna, a dijete na takav ritam obiteljskog života često reagira plačem, ljutnjom, zlovoljom i žaljenjem. Posljedice današnjeg odgoja vidljive su u razvoju otuđenog, nekomunikativnog djeteta bez kontrole s čestim poteškoćama u učenju. Roditelji odgajaju svoju djecu u strahu i krivnji zbog nedovoljno posvećenog vremena i pogrešaka za koje su svjesni da ih kao roditelji čine. Oni rijetko postavljaju granice djeci, štite ih od bilo kakvih frustracija, ne posvećuju dovoljno pažnje njihovom moralnom i duhovnom razvoju i izlažu ih velikom utjecaju medija. U najranijoj dobi djetetovog razvoja moguće je zamijetiti navedena roditeljska ponašanja i posljedice koje ostavljaju na dijete.

3.4 Promjene u suvremenoj obitelji u kontekstu aktualnih društvenih promjena

Juul i Jensen (2010) smatraju kako se odgovorno roditeljstvo pokazalo vrlo izazovnim zadatkom u promijenjenim društvenim uvjetima. Mnoštvo je informacija kojima današnji roditelji raspolažu što uzrokuje zbunjenost prilikom određivanja poželjnog roditeljstva. Zahtjevi današnjeg potrošačkog, komercijaliziranog, industrijskog i natjecateljski nastrojenog društva čine roditeljstvo vrlo složenom životnom zadaćom. Promijenjene društvene vrijednosti usmjerene k uspjehu, moći, inteligenciji i ljepoti te veliki utjecaj medija na roditelje uzrokovali su niz odgojnih proturječnosti i pogrešnog načina odgajanja djece (Ehrensaft, 2002., Sears i Sears, 2008., Honoré, 2009., Shaw i Wood, 2009, prema Jurčević Lozančić i Kunert, 2015).

Njegovanje potrošačke kulture u kojoj je samo bitan uspjeh, pobjeda i materijalno bogatstvo započinje od najranije dobi djeteta, dok Shaw i Wood (2009) naglašavaju kako su današnji roditelji nezadovoljni i nesretni, a djeca nezainteresirana i emocionalno hladna (prema Jurčević Lozančić i Kunert, 2015).

Shaw i Wood (2009) navode kako bi odgoj trebao biti prilika za osobni rast i ispunjenje, dok današnje obitelji ostavljaju suprotni dojam. Nekoć su tradicionalna uporišta poput šire obitelji ili društvenih programa pomagali u odgoju i obrazovanju djece na što suvremena obitelj više uglavnom ne može računati. Odgoj djeteta bez privrženosti primarnom skrbniku i bez kreiranja sigurne sredine u kojoj dijete može slobodno izražavati svoju kreativnost te razvijati vlastite potencijale negativno utječe na razvoj djeteta.

Navedeni razlozi uvelike opravdavaju sve veći interes suvremenih autora u istraživanju i proučavanju navedene problematike kako bi roditelji dobili potrebnu podršku i pomoć u izgradnji roditeljske pedagoške kompetentnosti (Milanović i sur., 2000., Walsh, 2003., 2006., Pećnik, 2008., Gonzalez-Mena, 2009, prema Jurčević Lozančić i Kunert, 2015).

4. POPUSTLJIVI STIL ODGOJA

4.1 Karakteristike popustljivih roditelja

Roditelji koji njeguju popustljivi stil odgoja dijele određene zajedničke karakteristike (Nadimpalli, 2018):

- Puno topline i podrške roditelja kojemu je dijete prioritet te će učiniti sve da ga zadovolji. Roditelji često u svom djetinjstvu nisu imali takav odnos sa roditeljima pa žele svojoj djeci pružiti drugačije iskustvo;
- Sukob između djetetovih potreba i želja do kojih dolazi kada permisivni roditelji izbjegavaju sukobe s djecom pa popuštaju njegovim željama. Dijete se na taj način ne nauči razlikovati ono što mu treba, od onoga što želi. Roditelj je taj koji treba odlučiti što je za dijete dobro i potrebno u datom trenutku;
- Nedostatak roditeljske kontrole koji negativno utječe na djetetovo ponašanje. S obzirom da roditelj izbjegava sukob s djetetom, dijete manipulira kako bi dobilo ono što želi.

Nadalje, Shaw i Wood (2009) navode:

- Izbjegavanje uspostavljanja čvrstih pravila i svakodnevnih rutina na miran i uvjerljiv način kako bi roditelj izbjegao osjećaj krivnje;
- Premalo posvećenog vremena i pažnje djetetu zbog čega izostaje emocionalna povezanost s djetetom;
- Sklonost razmišljanju da će povećana skrb drugih ljudi biti adekvatna zamjena za roditelja;
- Dopuštanje djetetu da uspostavi neadekvatan nadzor nad vlastitim životom. Dijete nema mogućnost preuzeti nadzor kada je za to spremno, dok previše nadzora u vrijeme kada dijete nije spremno ima negativan utjecaj;
- Korištenje neprimjerenih metoda u provođenju pravila, poput vikanja i prijetnji. S obzirom na često dugo oklijevanje s postavljanjem granice djetetu

i rješavanju problema, roditelj gubi strpljenje te izražava ljutnju i bijes kada ga dijete odbija poslušati;

- Pretjerano poistovjećivanje s djetetom i očekivanje da će dijete ugoditi roditelju i riješiti njegove probleme;
- Visoka očekivanja, a premalo zahtjeva (npr. dopuštanje igranja videoigara čitavi dan i očekivanje školskog uspijeha);
- Nedostatak izravne, iskrene i asertivne komunikacije u izgradnji odnosa s djetetom.

Tri su dominantne osobine popustljivih roditelja čije je dijete izvan kontrole (Shaw i Wood, 2009):

- Nesigurnost u vlastita uvjerenja i postupke što u djetetu izaziva otpor i prezir;
- Nevjerodostojnost pri donošenju odluka za dijete u kojima se roditelj treba voditi onime što je važno za dijete, a ne društvenim stavovima i vrijednostima;
- Krivnja zbog koje roditelji izbjegavaju sukobe s djetetom.

4.2 Utjecaj popustljivog odgojnog stila na dijete

Dijete odgajano u popustljivom okruženju pokazuje većinu, ako ne i sve sljedeće karakteristike:

- Nedostatak samokontrole, impulzivnost i sklonost agresivnosti kada se odmah ne udovolji djetetovim zahtjevima i željama. Takvo ponašanje rezultat je slabe ili nikakve kontrole roditelja nad djetetom (Bačkonja, 2014). Rodriguez (2016) iznosi zaključke istraživanja provedenog na University of Washington i Arizona State University o povezanosti između roditeljskog odgojnog stila i nasilja u školi. Istraživanje je pokazalo kako permisivni stil odgoja, jednako kao i autoritarni, utječe na kršenje pravila i djetetovo negativno ponašanje prema drugima;

- Nezadovoljstvo djeteta, česta frustriranost, tjeskoba i depresivnost koji su rezultat materijalizma, prepuštenosti medijima i usredotočenosti na neposredno zadovoljenje vlastitih potreba. Dijete permisivnih roditelja često je otuđeno i nekomunikativno jer ne poznaje vrijednost dobrog razgovora (Shaw i Wood, 2009);
- Školski neuspjeh koji je posljedica odgoja djeteta bez pravila, granica i odgovornosti. Dijete koje može raditi sve što hoće nema dovoljno razvijenu motivaciju za čitanje ili proučavanje onih znanja koja im omogućuju širenje spoznaja i bolje razumijevanje svijeta koji ih okružuje. Umjesto toga dijete ispunjava svoje vrijeme lošim navikama, poput učestalog gledanja televizije, igranja videoigara i sl., što naposljetku negativno djeluje na području školskoga uspjeha, a onda i ostvarenja vlastitih ciljeva u životu. Istraživanje provedeno na Shiraz University of Medical Science u Iranu pokazalo je značajan utjecaj između stila roditeljstva i akademskog postignuća. Djeca permisivnih roditelja akademski su bila neuspješnija u usporedbi s djecom odgojenom drugim stilovima roditeljstva. Roditelji imaju važnu ulogu u prepoznavanju djetetovih sposobnosti, mogućnosti, motivaciji, usmjeravanju i vođenju djeteta. Zajedničko razumijevanje i izgradnja kvalitetne veze između roditelja i djeteta čine jednu od glavnih sastavnica akademskog postignuća (Zahedani, Rezaee, Yazdani, Bagheri, Nabeiei, 2016). Također istraživanje koje su proveli Dornbusch, Ritter, Leidderman, Roberts i Fraleigh (1987) potvrdilo je povezanost između školskog neuspjeha i popustljivog odgojnog stila (Čudina – Obradović i Obradović, 2006).
- Raboteg-Šarić i sur. (2001) proveli su istraživanje u kojem se došlo do spoznaje o slabijoj psihosocijalnoj prilagodbi te konzumiranju alkohola i droge djece permisivnih roditelja (Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

Nadimpalli (2018) navodi još:

- Nedostatak djetetove sposobnosti upravljanja vremenom što je posljedica nestrukturiranog roditeljstva bez pravila i granica u raspolaganju vremenom. Tako se događa da dijete, na primjer, provodi puno vremena gledajući televiziju, a zanemarujući ostale obveze i odgovornosti;

- Nedostatak emocionalne stabilnosti i samoregulacije jer dijete koristi svoje emocije u svrhu manipulacije roditeljima i ispunjavanju svojih želja. Roditelji popuštaju kako bi izbjegli sukob s djetetom i zaštitili dijete od frustracije ili razočaranja, ne dopuštajući mu da stekne iskustvo susreta sa svim emocijama i načinima njihovog izražavanja na društveno prihvatljiv način.

4.3 Razlozi popustljivog odgojnog stila

1) NAUČENO PONAŠANJE

Roditelji ponavljaju odgojne postupke vlastitih roditelja te na taj način prenose naučene obrasce ponašanja na svoju djecu (Grusec i Danyliuk, 2014).

2) RODITELJSKA KRIVNJA

„U psihologiji se krivnja definira vrlo specifično: tjeskobno stanje duha koje nastaje iz unutarnjeg konflikta. To je stanje duha u kojem težimo popravcima, pokušavajući popraviti ono što je pošlo ukrivo i nadoknaditi onome ili onima koje smo povrijedili“ (Ehrensaft, 2002: 85).

Roditeljska krivnja jedna je od opasnosti današnjeg roditeljstva s kojim se većina roditelja susreće i ne zna pravilno nositi. U težnji da roditelj stvori ravnotežu između karijere, odgoja i zadovoljavanja vlastitih potreba, često dolazi do nemogućnosti ispunjavanja svih triju stavki što rezultira osjećajem krivnje. Rad je ključni vanjski čimbenik koji onemogućava roditelju da u suvremenom kontekstu zaposlenja bude dobar i posvećen roditelj. Tako roditelji pokušavaju nadomjestiti vrijeme koje nisu proveli sa svojom djecom udovoljavajući njihovim prohtjevima, preuzimajući odgovornosti i obveze djece koja su ona sposobna samostalno ispuniti te dozvoljavajući djeci da se prema roditeljima ponašaju na različite neprihvatljive načine. Drugi paradoks suvremenog roditeljstva nalazi se u prenatrpanom djetetovom rasporedu različitim aktivnostima. Rijetki trenuci ispunjeni svakodnevnim ritmom u kojima dijete i roditelj jednostavno zajednički živi ili u kojima dijete ima priliku biti samo sa sobom, gotovo pa više ne postoje (Ehrensaft, 2002).

„Ako je krivnja tjeskobno stanje koje nastaje iz unutarnjeg sukoba, ključna psihološka sila koja danas taj sukob pohranjuje jest zlatno pravilo s kojim smo odrasli: težnja za srećom“ (Ehrensaft, 2002: 96). Majke i očevi često stavljaju svoje roditeljske dužnosti po strani kako bi se dodatno obrazovali i napredovali u karijeri odnosno posvetili se ostvarenju svojih želja i ambicija što dolazi u sukob ne samo s podizanjem djece, nego i sa brakom. Kako bi razriješili osjećaj krivnje, morat će se suočiti s granicama ovog zlatnog pravila i prihvatiti nesavršenost kao temeljno obilježje ljudske prirode. Pritisak suvremenog društva u kojem dijete mora imati sve, a roditelj kontinuirano osjeća manjkavost i krivnju, može jedino popustiti roditeljevom spoznajom o vlastitim uvjerenjima i vrijednostima koje prenosi djetetu te odlukom o mijenjanju istih.

3) RODITELJEVA TEŽNJA SAVRŠENSTVU

Današnji majke i očevi sanjare o savršenom djetetu i njegovoj budućnosti i prije nego se ono rodi. Oni smatraju kako moraju oblikovati djetetov život te ga usmjeriti u zamišljenom smjeru ako žele sretno i uspješno dijete. Zbog straha od potencijalne djetetove neuspješnosti ne uspijevaju prepoznati stvarne djetetove potrebe niti iskoristiti prirodnu roditeljsku prosudbu. Zasjenjeni društvenim normama, uvjerenjima i vrijednostima nestrpljivo guraju i požuruju svoju djecu na put za kojeg smatraju da se zove – put uspjeha i sreće. Uz strah od neizvjesne djetetove budućnosti javlja se i ranije spomenuta krivnja na temeljima nedostatka roditeljske sigurnosti i samopouzdanja. Često vrše pritisak na vlastito dijete stvarajući predodžbu o savršenom djetetu. Pritisak se očituje kroz prenatrpan raspored, pretjerano stimuliranje i promoviranje djeteta kako bi se ublažila roditeljska krivnja i tjeskoba. Ključni elementi savršenstva su sreća i uspjeh. Uspjeh se određuje kao školsko i umjetničko postignuće, postignuće u međuljudskim odnosima, tjelesnim rezultatima i osobnom razvoju. Visoka postignuća postaju sredstvom za ulazak u svijet sreće, slobode i životnog uspjeha. Korijeni ovakvog načina razmišljanja leže u svjesnim ili podsvjesnim razmišljanjima roditelja koji prenose djetetu svoja emotivna stanja, očekivanja, uvjerenja i stavove (Ehrensaft, 2002). Prema analitičarki Alice Miller „čim se na dijete

počne gledati kao na posjed za koji netko ima određeni cilj, čim se nad njim počne vršiti kontrola, njegov će rast biti nasilno poremećen“ (Ehrensaft, 2002: 116).

U društvenom sustavu u kojem se djeca shvaćaju kao prazne ploče koje se moraju oblikovati, a roditelji se smatraju najodgovornijima za sve vrline ili mane djeteta, teško je opstati bez osjećaja pritiska pred visokim očekivanjima i nametnutim savršenstvom. Jedini izlaz iz ovakvog pritiska društva jest povući razliku između pomaganja i forsiranja djeteta te na temelju djetetovih uspjeha, a onda i neuspjeha saznati tko je ono zapravo i kamo želi ići (Ehrensaft, 2002).

4) POGREŠNA INTERPRETACIJA LJUBAVI I POŠTOVANJA RODITELJA PREMA DJETETU

Današnji odnos između roditelja i djeteta rezultat je velike kulturne i društvene promjene. Ta je promjena utjecala na zamjenu mjesta između ljubavi i poštovanja u njihovom odnosu. Prethodne generacije roditelja su od djece očekivale poštovanje, a ne ljubav. Dobrim djetetom se smatralo dijete koje poštuje svoje roditelje i pristojno se ponaša, a dobrim roditeljima oni roditelji čije dijete iskazuje poštovanje prema njima i prihvaća njihovo vodstvo. Danas je u odgoju djece autokracija zamijenila demokraciju te roditelji žele zadobiti djetetovu ljubav, a ne poštovanje. Dobar je onaj roditelj čije dijete iskazuje ljubav prema njemu, a kako bi to postigao, roditelj mora iskazivati poštovanje prema djetetu pružajući mu kontinuirano zadovoljenje i davanje. Tako su pravila prethodnih generacija zamijenila uloge i sada je vrlo česta pojava da roditelji daju poštovanje, a dijete uzvraća ljubav. Ta razmjena poštovanja za ljubav potaknuta od strane roditeljske krivnje i uvjerenja roditelja kako ih dijete neće voljeti ako ne zadovolje sve njegove želje, stvara generacije djece koja dominantno vode glavnu riječ (Ehrensaft, 2002).

5. RODITELJSTVO U NAJBOLJEM INTERESU DJETETA

5.1 Kompetentno roditeljstvo

„Kompetentno roditeljstvo omogućuje želja za posjedovanjem, razvojem i unaprjeđenjem roditeljskih pedagoških kompetencija, što nadalje omogućava zdrav i cjelovit razvoj djeteta. Pedagoški kompetentan roditelj sposobno i adekvatno koristi osobne i izvanjske resurse u vođenju djeteta tijekom životnog sazrijevanja“ (Ljubetić, 2012: 24).

„Kompetentnim roditeljem se smatra onaj roditelj koji sebe doživljava kao osobu koja ima kontrolu nad svojim roditeljstvom i odnosom s djetetom te se dobro osjeća kao roditelj“ (Milanović i sur., 200: 123, prema Ljubetić, 2011: 81). Kompetentan roditelj posjeduje vještine koje mu daju samopouzdanje i sigurnost u vlastite odgojne postupke. Kvalitetan odnos između roditelja i djeteta stvara osjećaj zadovoljstva kod roditelja i uspješnosti kod djeteta. Današnji roditelji moraju ispuniti mnogo očekivanja kako bi se smatrali kompetentnim roditeljima. Očekuje se da budu informirani o djetetovim potrebama, sposobnostima, mogućnostima, osjećajima i aktivnostima, da postavljaju dugoročne ciljeve svog roditeljstva, promišljaju o vlastitoj kompetentnosti te stječu vještine potrebne za kvalitetan razvoj djeteta (Ljubetić, 2011). „Wilson (prema Santrock, 1997: 197) navodi sljedeća osobna obilježja pedagoški kompetentnog roditelja/odgajatelja: psihičko zdravlje; pozitivna slika o sebi; fleksibilnost u ponašanju; strpljivost; pozitivan model djetetu; otvorenost za učenje i razumijevanje odgoja djece“ (prema Ljubetić, 2011: 81).

Zahtjevi i očekivanja od roditelja su u odnosu na tradicionalno roditeljstvo narasli. Neki autori smatraju da je odgovor na visoka očekivanja od roditelja u njihovom pedagoškom obrazovanju (Maleš, 1995, prema Ljubetić, 2011). „Uzimajući u obzir sve čimbenike koji utječu na roditeljstvo danas, potreba za obrazovanjem roditelja proizlazi iz društvenih i ekonomskih promjena koje mijenjaju obitelj i okruženje te pravnog okvira koji naglašava važnost, prava i odgovornosti roditelja, posebice osobne odgovornosti za dijete i obitelj“ (Stričević, 2011).

5.2 Roditeljstvo koje poštuje i promiče prava djeteta u obitelji

Konvencija o pravima djeteta utjecala je na određenje roditeljstva i suvremeno shvaćanje djeteta. Doeck (2004) navodi kako „dijete ima pravo na brigu, sigurnost i odgoj koji poštuju njegovu individualnost. Roditelji imaju pravo na potporu države u ispunjavanju svoje roditeljske funkcije. Sveukupan smisao roditeljskog djelovanja treba biti ostvarivanje i promicanje prava djeteta“ (Pećnik i Starc, 2010: 16).

Pećnik i Starc (2010) navode temeljna načela roditeljstva koja poštuju i promiču prava djeteta u obitelji, a to su:

- brižno ponašanje koje se odnosi na zadovoljavanje djetetove potrebe za ljubavlju, pripadanjem, emocionalnom toplinom, sigurnošću, povezanošću i prihvaćenošću;
- pružanje strukture i vođenja kako bi dijete izgradilo osjećaj sigurnosti, predvidivosti i kompetentnosti. Strukturu čine prostor, vrijeme i usmjeravanje djetetova ponašanja u obliku postavljanja granica prihvatljivog i neprihvatljivog ponašanja te izražavanja očekivanja i objašnjavanja zahtjeva. Strukturirani prostor zaštićuje dijete od potencijalnih opasnosti, a strukturirano vrijeme se odnosi na raspored obiteljskih aktivnosti, kao i određene fleksibilnosti unutar samog rasporeda;
- uvažavanje djeteta kao osobe ili priznavanje djetetove individualnosti kako bi se zadovoljila potreba i pravo djeteta da ga se vidi, čuje i poštuje kao jedinstvenu osobu;
- omogućavanje osnaživanja djeteta pružajući podršku djetetovoj autonomiji, inicijativi, osjećaju kompetentnosti i osobne kontrole (Pećnik i Starc, 2010).

5.3 Uloga roditelja u izgradnji djetetove otpornosti

Ostvarivost roditeljskih ciljeva usko je povezana s posjedovanjem unutrašnje snage djeteta kako bi se kompetentno i uspješno nosilo sa svakodnevnim izazovima (Brooks i Goldstein, 2005). „Tu sposobnost rješavanja problema i osjećaj da smo im

doraski mi nazivamo otpornošću. Otpornost uključuje djetetovu sposobnost da se uspješno nosi sa stresom i pritiskom, da se suočava sa svakodnevnim izazovima, da se može oporaviti od razočaranja, neprijateljstva i trauma te si postaviti jasne i realne ciljeve, kao i djetetova sposobnost da rješava probleme, da s lakoćom uspostavlja odnose s drugima te da se prema sebi i drugima odnosi s poštovanjem“ (Brooks i Goldstein, 2005: 1).

Odgoj otporne djece zahtjeva promjenu odnosa roditelja prema djetetu. Roditelji često žele mijenjati svijet oko sebe i zaštititi dijete od bilo kakvih stresova i frustracija. Ta potreba roditelja dolazi iz uvjerenja da će razočaranje, stres ili frustracija negativno utjecati na dijete. Naprotiv, izlaganje djeteta takvim životnim situacijama koje će prije ili kasnije iskusiti pomaže djetetu izgraditi otpornost. Glavni čimbenik potpore u tom procesu je roditelj čija je uloga potaknuti dijete na samostalno rješavanje problema, a ne ponuditi gotovih rješenja kako bi dijete izgradilo svoju otpornost i uspješno se nosilo sa životnim izazovima i preprekama. Kako bi mogli odrediti odgojne postupke koji jačaju djetetovu otpornost, moramo razumjeti mentalni sklop otpornog djeteta, kao i način razmišljanja roditelja koji odgajaju otporno dijete (Brooks i Goldstein, 2005).

5.4 Mentalni sklop otpornog djeteta i važnost roditeljskog pristupa

Otporno dijete vidi svijet oko sebe kao okruženje u kojem ono može uspješno djelovati. Glavna obilježja mentalnog sklopa otpornog djeteta su snažan osjećaj osobne vrijednosti i optimizam. Takvo dijete postavlja realne ciljeve i očekivanja, donosi odluke i rješava probleme, prihvaća pogreške kao prilike za učenje, prepoznaje svoje jake i slabe strane te posjeduje vještine komuniciranja kako s vršnjacima, tako i sa odraslima. Otporno dijete je emocionalno zdravo dijete koje ima snagu i sposobnost svakodnevnog suočavanja s problemima, ali i prihvaćanja neuspjeha. Neupitna je važnost roditeljskog pristupa kojim se jača djetetova otpornost. Roditelji otporne djece stvaraju odnos s djetetom po principima određenih načela, postupaka i zamisli koji oblikuju roditeljske postupke i uvjerenja (Brooks i Goldstein, 2005).

Brooks i Goldstein (2005) smatraju da se otpornost djeteta njeguje kroz odgoj djeteta koji uključuje izražavanje empatije, prihvaćanje djeteta onakvim kakvo jest, pružanje podrške u postavljanju realnih ciljeva, pružanje pomoći djetetu u prihvaćanju pogreški kao iskustva iz kojih se uči, asertivno komuniciranje i aktivno slušanje, razvijanje odgovornosti, samostalnog rješavanja problema te samodiscipline (Brooks i Goldstein, 2005).

5.5 Čimbenici roditeljskog uspjeha

5.5.1 Odgojni postupci roditelja nužni za razvoj kvalitetnog odnosa s djetetom

„Ljudi dolaze na svijet s nekoliko urođenih odrednica ponašanja. Kulturološka evolucija nadmašila je biološku evoluciju kad je riječ o djelovanju na promjene. To omogućava odgoju da postane glavnom odrednicom onoga što će nastati od djeteta“ (Shaw i Wood, 2009: 130).

Djetetov razvoj ne ovisi samo o temperamentu djeteta, već i odnosu s roditeljima te načinu na koji je dijete odgajano. Roditelji bi trebali neprekidno sagledavati svoje odgojne postupke osvještavajući kako oni utječu na dijete. Osim analiziranja svoje prakse, ponekad je potrebno oslanjati se na vlastiti instinkt i pokušati razumjeti zbunjujuće poruke kulture u kojoj odrastamo (Shaw i Wood, 2009).

Shaw i Wood (2009) navode nekoliko važnih koraka koje roditelji moraju poduzeti ako žele odgojiti sretno i uspješno dijete:

- Postavljanje ograničenja: „Ako je ljubav ono što prenosi tu klicu ljudskosti, onda su granice sredstvo koje djeci osigurava siguran prostor u kojem će istraživati i početi razumijevati svijet, te se na pravi način uklopiti u svoju okolinu“ (Shaw i Wood, 2009: 131). Kako bi roditelj znao postaviti granice mora poznavati prije svega sebe, zatim svoje dijete, a onda istraživati koja su pravila i granice ispravne i funkcioniraju. Djetetu treba stabilno okruženje i razumijevanje njihovog položaja u odnosu na položaj roditelja. Juul (1996) smatra kako je važno da roditelji i djeca postave vlastite granice jer je

postavljanje granica drugima iskazivanje moći. Sve dok je struktura moći ideal, roditelji slijede četiri odgojna modela: složnosti, nepopustljivosti, posljedica i nepristranosti. Po pitanju složnosti mnogi roditelji su odgajani u uvjerenju da moraju biti složni ukoliko žele uspješno odgojiti vlastito dijete. Međutim, promatrano s gledišta psihičkog zdravlja djeteta, nebitno je slažu li se roditelji u pogledu odgoja ili ne. Bitno je jedino prihvaćanje činjenice da je u redu ne slagati se. Pojam strogosti i složnosti usko su povezani. Kada roditeljeva složnost postane nedovoljna u postizanju određenih odgojnih ciljeva, nastavlja se sa strogošću. Ona uključuje posljedice koje se nalaze često unutar dvije iste kategorije: fizičko nasilje i/ili ograničavanje osobne slobode. Obje kategorije opravdavaju se djetetovom dobrobiti kako bi s druge strane opravdale roditeljsku krivnju nakon takvih postupaka. Većina roditelja se boji da će se na taj način njihov odnos s djetetom pogoršati. Taj osjećaj krivnje i nedoumice je opravdan jer takva vrsta kažnjavanja postupno smanjuje kvalitetu odnosa između roditelja i djeteta. Pojam nepristranosti odnosno pravednosti uveden je kada se svaka vrsta sukoba između roditelja i djeteta počela tumačiti kao neuspjeh odgoja. U praksi je to značilo da je roditelj morao biti potpuno siguran u krivnju djeteta prije nego li je primijenio kaznu. Paradoks tome je bio što su se djeca prisjećala jedino situacija u kojima su bila nepravedeno kažnjena. Ideja pravednosti također je dolazila do izražaja u obiteljima gdje su roditelji prema djeci nastojali uvijek postupati na jednak način (davali su im iste poklone, nagrade ili kazne i sl.). Tako dijete često nije dobilo ono što mu stvarno treba, nego ono što roditelj smatra pravednim. Dakle, važnost traganja za jednim novim sustavom vrijednosti u kojem roditelj ne gradi strukturu moći, već vodi i usmjerava dijete osobnim autoritetom, bitna je za djetetov pravilan razvoj. Postavljanje ograničenja u takvom sustavu vrijednosti predstavlja kvalitetnu smjernicu djetetovog odrastanja.

- Održavanje discipline: „Disciplina je čin ljubavi baš kao i milovanja i poljupci“ (Shaw i Woods, 2009: 132). Kada se djetetu dopušta da razvije svoju sposobnost suočavanja s frustracijama i ograničenjima, ono se ima priliku usredotočiti na ciljeve i provoditi aktivnosti koje će mu omogućavati ispunjenje tih ciljeva. Disciplina uči dijete kako se nositi sa životnim

zahtjevima istovremeno razvijajući njegovu sposobnost razumijevanja tuđih stavova i potreba te osjećaja odgovornosti. Dijete koje nema iskustvo discipline hladno je, neposlušno, sklono razočaranjima i ovisnosti o medijima, alkoholu, drogi i sl. Ono nije imalo mogućnost izgraditi vlastitu otpornost kako bi se moglo nositi sa životnim izazovima.

- Poučavanje djeteta samokontroli: Sposobnost odlaganja vlastitih potreba i samokontrola vrline su koje popustljivi roditelji ne razvijaju kod svoje djece. Dijete koje dobiva sve što poželi čim počinje pokazivati ljutnju ne može razviti emocionalne resurse savladavanja frustracija te postaje s vremenom sve razdražljivije. Tako odgojena djeca se kasnije povode za svojim vršnjacima u nedoličnom ponašanju.
- Poučavanje djeteta poštovanju prema drugima: Djeca koja ne poštuju vlastite roditelje, kasnije ne poštuju ni svoje nastavnike što ugrožava njihovu sposobnost učenja, a onda ni svoje poslodavce što negativno utječe na njihovu radnu sposobnost i zaposlenje. Svoje nepoštovanje također iskazuju i prema vršnjacima što ih čini društveno nekompetentima i vrlo često vodi u destruktivne obrasce ponašanja s ciljem postizanja onoga što žele.
- Usaditi djetetu moralne vrijednosti: Današnji moralni odgoj ne zauzima središnju poziciju odgoja djeteta. Iz tog razloga djeca ne poznaju razliku između dobra i zla, ne poštuju pravila niti posljedice nemoralnog ponašanja. Roditelji bi prventveno trebali pokazivati djetetu one vrijednosti koje žele da njihovo dijete posjeduje.
- Poticanje zdravog stupnja odvajanja djeteta od roditelja: Dijete se postepeno od dojenačke dobi odvaja od roditelja upoznajući se i razvijajući različite vještine potrebne kako bi se u odrasloj dobi nosilo sa životnim izazovima na zdrav način. Dijete se mora naučiti da su pravila dio života, a ne uskraćena roditeljska ljubav ili nepravednost.
- Uspostavljanje odgovarajuće razine odgovornosti, privatnosti i povjerenja: Mnogi smatraju da dijete ima neotuđivo pravo na privatnost i povjerenje. To su, naime, privilegije koje dijete treba zaslužiti. Zadatak današnjih roditelja sastoji se od odmjeravanja odgovornosti u skladu s djetetovom dobi i nagrađivanja djeteta povjerenjem kada ono dokaže da se može nositi s datom odgovornošću.

5.5.2 Promjena odgojnog stila

Riječi i postupci koje roditelj učestalo upotrebljava oblikuje odgojni stil koji može davati pozitivne ili negativne rezultate u odnosu na dijete. Često se dogodi da roditelji, iako imaju dobre namjere, ponavljaju odgojne postupke koji uporno ne daju željene rezultate. Roditelji se drže načela ustrajnosti i dosljednosti, međutim nakon određenog vremena potrebno je prepoznati, priznati i promijeniti postupke koji dovode do neželjenih ishoda. Mijenjanje takvih negativnih scenarija ključno je u odgoju otporne djece. Zanimljiva je činjenica da roditelji koji ne mijenjaju svakodnevne negativne scenarije, iako uviđaju njihovu neučinkovitost, kao razlog navode da su očekivali kako se njihovo dijete treba promijeniti, a ne oni. U promjeni odgojnog stila isključivu odgovornost imaju jedino roditelji. Oni su ti koji postavljaju granice, stvaraju strukturu i usmjeravaju dijete. Nedostatak motivacije za promjenom ponašanja pokazala su ona djeca koja nemaju iskustvo takvog okruženja. Osim toga, dijete ne čini uvijek ono što mu roditelj kaže, nego ono što roditelj čini. Roditelj je taj koji modelira ponašanja koja želi razviti kod djeteta. Kako bi roditelj mogao uopće krenuti s unošenjem promjena u svoje roditeljstvo, mora prihvatiti vlastitu odgovornost za te promjene. Prihativši odgovornost roditelj kreće s određivanjem uzroka djetetovog problema, njegove definicije i rješenja. Pritom je bitno odrediti problem bez osuđivanja djeteta („Ti si lijen i tvrdoglav.“), čime roditelj potiče rješavanje problema, a ne osjećaj gorčine ili ljutnje kod djeteta. Kada se jasno odredi problem, sljedeći korak je usmjeren postavljanju ciljeva, npr. dijete treba pospremiti sobu u određenom vremenskom periodu. Pri određivanju problema i postavljanju ciljeva bitno je procijeniti prethodne odgojne metode i razloge njihove neučinkovitosti. Također, nerealno je očekivati kako ćemo uvijek nalaziti pravilno rješenje. Mijenjanje odgojnog stila proces je koji se uči na pogreškama pa je potrebno uvijek iznova pokušavati. Time je roditelj pravilan model djetetu koje na njegovom primjeru uči gledati na pogreške kao prilike za učenje (Brooks i Goldstein, 2005).

5.5.3 Jačanje roditeljskih kompetencija kroz programe obrazovanja roditelja

Smith (1997) navodi kako je „roditeljstvo mnogo više od sklopa vještina, a sam proces učenja o roditeljstvu je više od obrazovanja i/ili usavršavanja roditelja jer, primjerice, grupni rad s roditeljima pomaže im da pronađu put za unapređivanje vlastitog roditeljstva i da se osjećaju afirmirani u svojoj roditeljskoj ulozi što nadilazi pitanja samo vještina roditelja“ (Stričević, 2011: 131).

Maleš (1995) smatra da je cilj obrazovanja „uspostavljanje pozitivnih odnosa između roditelja i djece i na temelju toga poticanje djetetova razvoja i napredovanja“ (Stričević, 2011:134), dok Mahoney i sur. (1999) određuju obrazovanje roditelja kao proces kojim roditelj gradi vlastite roditeljske vještine kako bi mogao poticati razvoj djeteta i njegovih kompetencija (Stričević, 2011). Zadaci obrazovanja roditelja polaze od poučavanja roditelja strategijama poticanja razvoja djetetovih vještina, razumijevanja djetetovog ponašanja te podržavanja djetetove igre i interakcije. Programi obrazovanja roditelja organizirani su prema potrebama djece, potrebama i interesima njihovih roditelja, kao i obrazovnom statusu roditelja, njihovom životnom stilu te prostornoj i vremenskoj ograničenosti. Usmjereni su informiranju i savjetovanju roditelja obogaćujući njihovo znanje i omogućavajući razvijanje roditeljskih vještina. Programi obrazovanja djeluju ovisno o problematici kojom se bave. Program prije svega označava određenu ciljnim skupinu ljudi kojoj je namijenjen. Dvije su osnovne kategorije ciljnih skupina:

- skupina roditelja koji žele razviti svoje roditeljske vještine, steći nova znanja i razviti roditeljske kompetencije;
- skupine roditelja formirane prema određenom kriteriju problema u odgoju odnosno djetetovog razvoja ili obiteljskog života (npr. program obrazovanja roditelja djece s određenom teškoćom u razvoju).

Programi obrazovanja roditelja se odvijaju kroz individualne ili grupne oblike rada. Takvi oblici rada provode se kroz različite organizacijske oblike rada, kao što su: škola za roditelje, tečaj, predavanje ili radionica za roditelje, tribina, savjetovalište, kućni posjeti i sl. Dakle, programski rad s roditeljima ima jasno određene ciljeve i očekivane rezultate, omogućuje aktivno sudjelovanje roditelja u procesu promjene,

razmjenu međusobnih iskustva i stjecanje roditeljskog samopuzdanja kroz osjećaj zadovoljstva i uspjeha (Stričević, 2011).

6. METODOLOGIJA ISPITIVANJA

6.1 Cilj i hipoteze ispitivanja

Glavni cilj provedenog ispitivanja bio je ispitati zastupljenost karakteristika popustljivog stila odgoja među roditeljima te razloge njihovog odabira.

U skladu s navedenim ciljem i svrsi njegova postizanja definirana su sljedeća pitanja:

1. Koliko često roditelji pružaju djeci toplinu i podršku?
2. Koliko često roditelji postavljaju pravila i granice u odgoju djeteta?
3. Potiču li roditelji samostalno odlučivanje i odgovorno ponašanje djeteta prema sebi i okruženju u kojem se nalazi?
4. Koliko često roditelji primjenjuju odgojne postupke karakteristične za popustljivi stil odgoja?
5. Zbog čega roditelji odabiru određene odgojne postupke?

Sukladno navedenom cilju i problemima postavljene su sljedeće hipoteze:

1. Većina roditelja pruža djeci puno ljubavi, pažnje te vremena u igri i razgovoru.
2. Većina roditelja nema nadzor i kontrolu nad vlastitim djetetom.
3. Roditelji rijetko potiču djetetovu samostalnost i odgovorno ponašanje.
4. Roditelji najčešće provode disciplinu koristeći odgojne postupke poput podmićivanja, emocionalne ucjene, izbjegavanja postavljanja pravila i

granica, fizičkog kažnjavanja djeteta te postupaka koji kratkoročno i prividno rješavaju odgojne probleme.

5. Odgojni postupci roditelja određeni su roditeljskom krivnjom, savršenstvom, pogrešnom interpretacijom ljubavi i poštovanja te načinom na koji su oni sami odgajani.

6.2 Anketni upitnik

Na temelju proučavane literature i određenog odgojiteljskog iskustva u praktičnom radu s roditeljima i djecom napravljen je anketni upitnik koji se sastoji od 45 tvrdnji u skladu s postavljenim pitanjima i hipotezama.

Tvrdnje su usmjerene ispitivanju stavova roditelja o učestalosti pružanja ljubavi i podrške djetetu, postavljanja pravila i granica u odgoju, poticanja samostalnog odlučivanja i odgovornog ponašanja djeteta, odgojnih postupaka roditelja te razloga njihovog odabira. Roditelji su imali mogućnost odgovoriti na pet različitih načina. U svrhu i način popunjavanja upitnika prethodno su bili upućeni od strane odgojitelja.

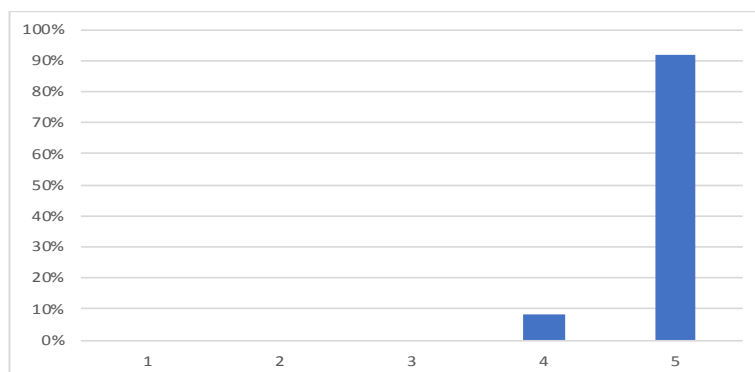
Anketni upitnik je bio u potpunosti anoniman i dobrovoljan te je svaki roditelj u bilo kojem trenutku mogao odustati od njegova ispunjavanja.

U ispitivanju su sudjelovali roditelji Dječjeg vrtića „Cvrčak“ u Zagrebu. Ukupno je sudjelovalo 172 roditelja iz 18 odgojnih skupina. Ispitivanje je provedeno u lipnju 2019. godine.

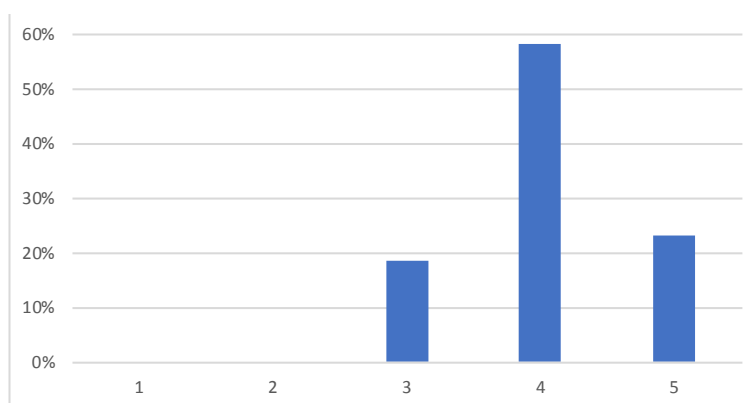
6.3 Rezultati ispitivanja

U ovom poglavlju navedeni su rezultati ispitivanja s detaljnom analizom svakog odgovora. Za mjerenje stavova roditelja koristila se Likertova skala. Roditelji su trebali svoje stavove procijeniti prema sljedećim kategorijama:

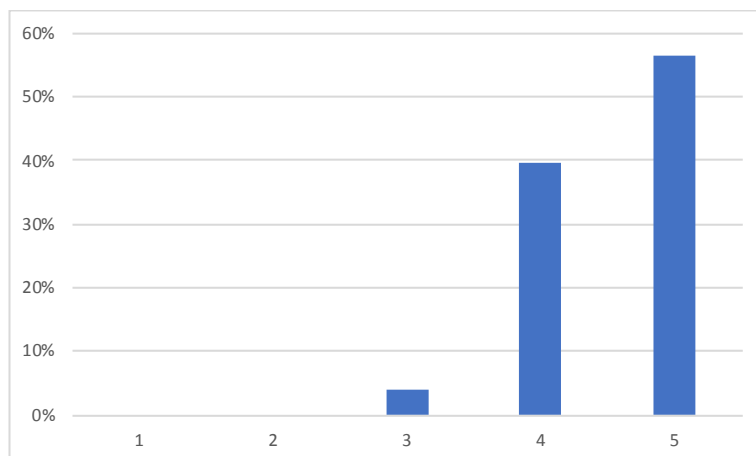
- 1 – nikada
- 2 – rijetko
- 3 – ponekad
- 4 – često
- 5 – uvijek



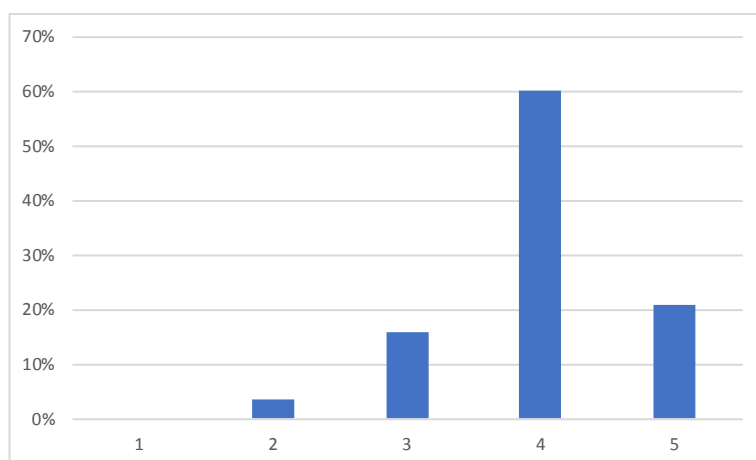
Slika 1. „Svakodnevno izražavam ljubav prema djetetu (zagrljaj, poljubac...).“



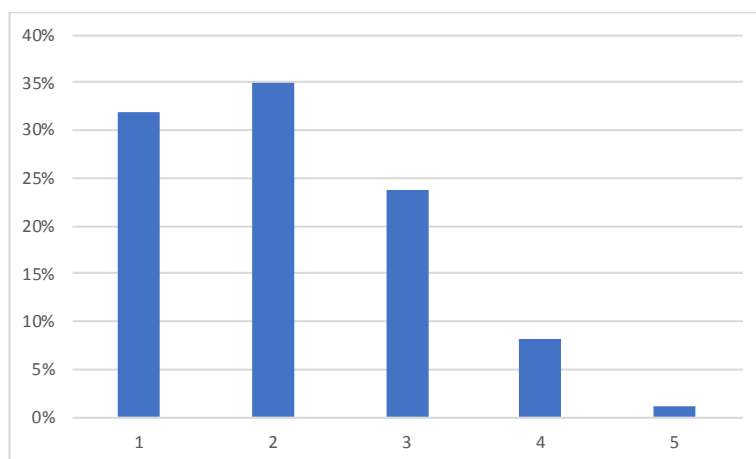
Slika 2. „Vrijeme provodim aktivno se igrajući s djetetom.“



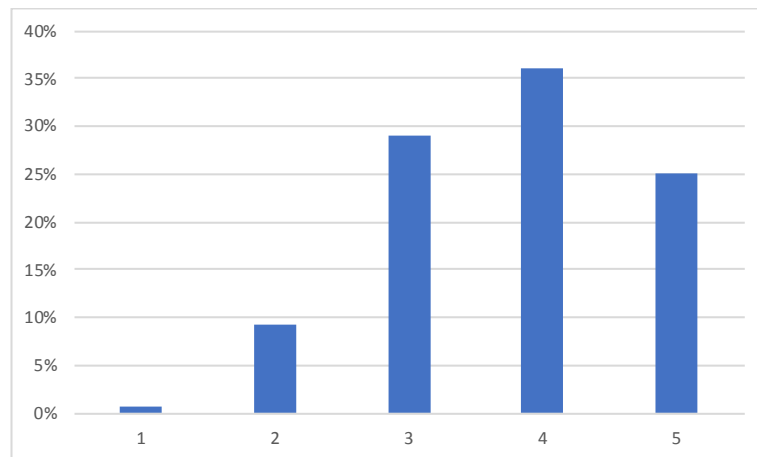
Slika 3. „Objašnjavam djetetu posljedice njegova ponašanja.“



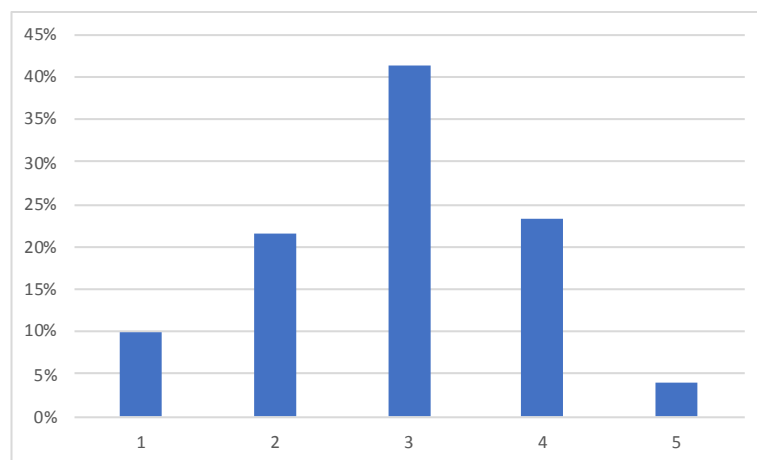
Slika 4. „U odgoju djeteta postavljam granice i dosljedno ih se držim.“



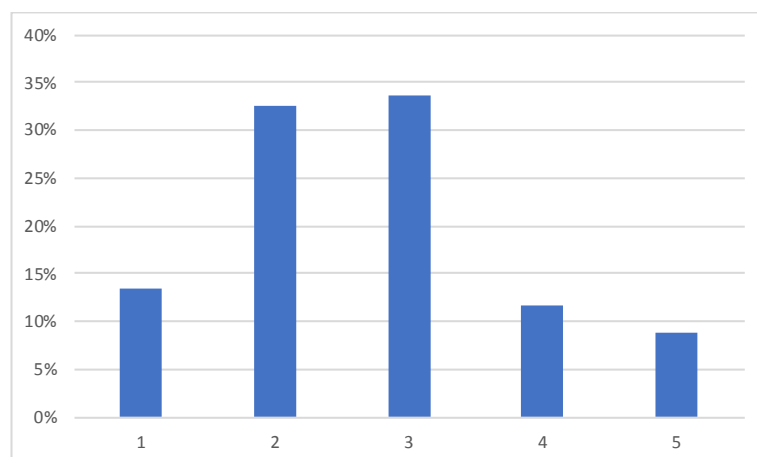
Slika 5. „Kada dijete odbija poslušati, podmićujem ga nagradama.“



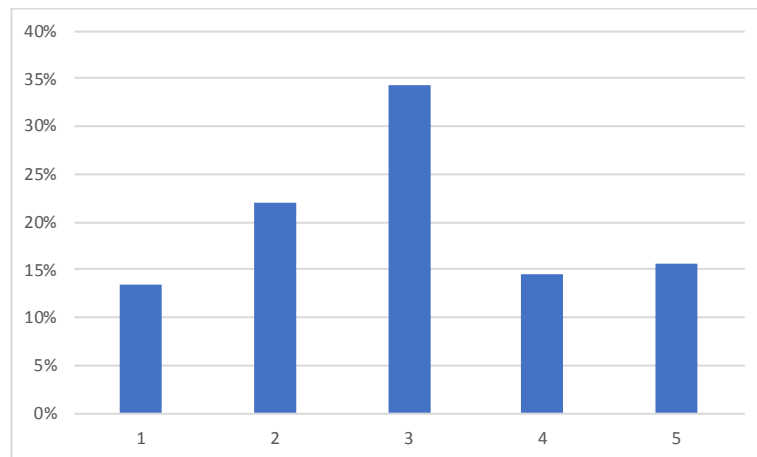
Slika 6. „Objašnjavam djetetu kako se ja osjećam kada se ono neprihvatljivo ponaša.“



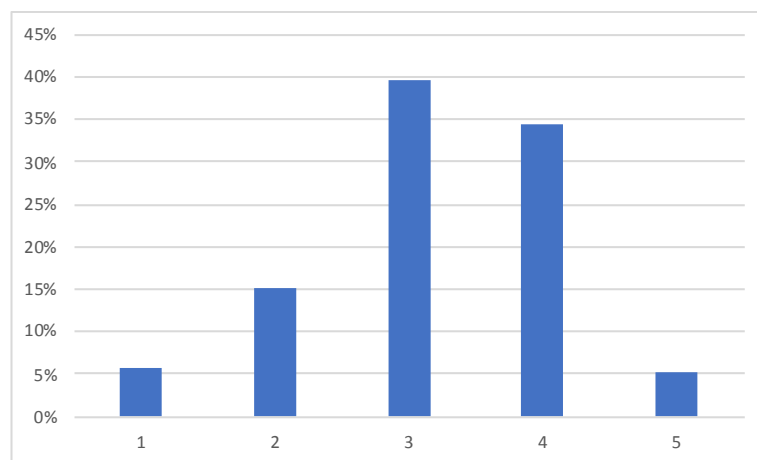
Slika 7. „Kada dijete ne želi pospremiti igračke, pospremim ih ja.“



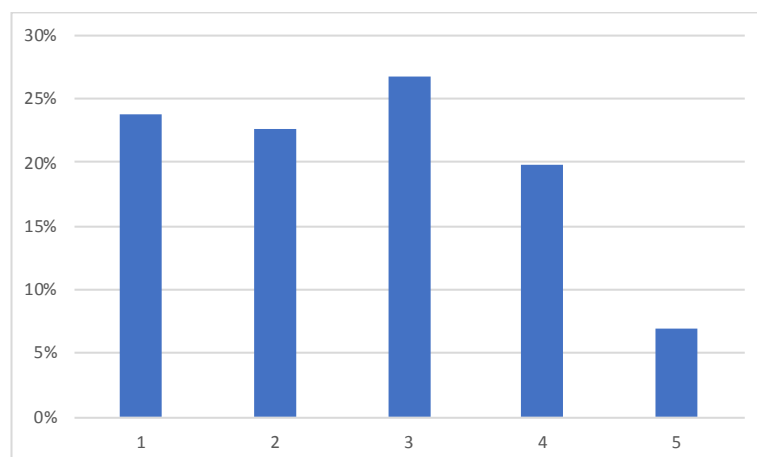
Slika 8. „Kada moje dijete ima problem i ne zna ga riješiti, nastojim ga riješiti umjesto njega i tako mu pomoći.“



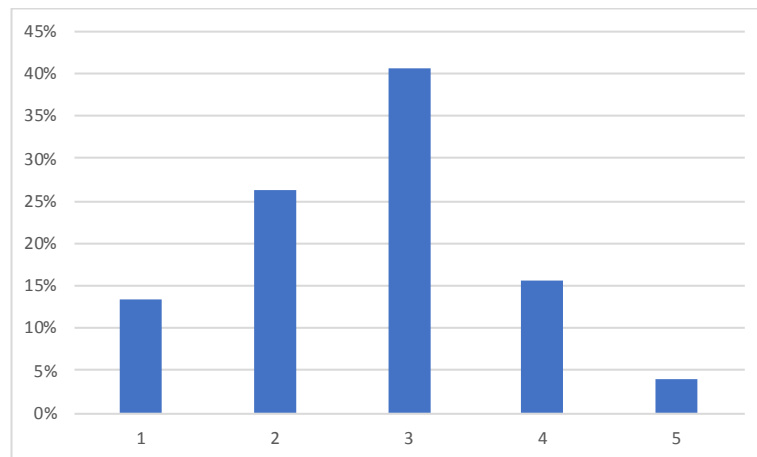
Slika 9. „Dijete bi trebalo spavati s roditeljima ako ne želi spavati samo.“



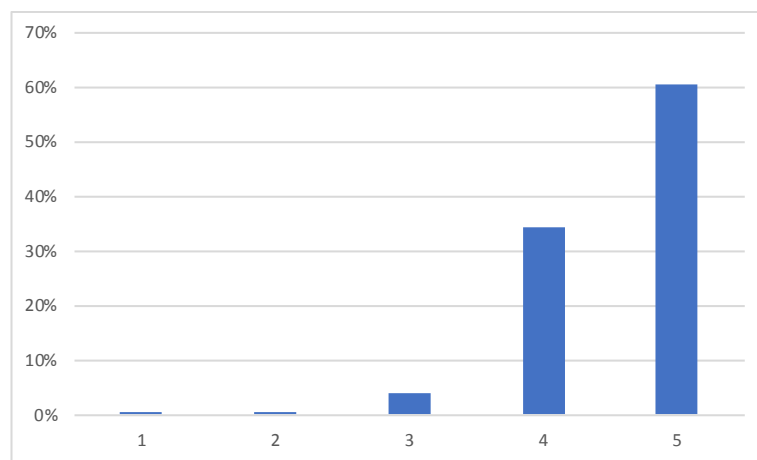
Slika 10. „Dopuštam djetetu da samostalno donosi odluke i preuzima posljedice za njih.“



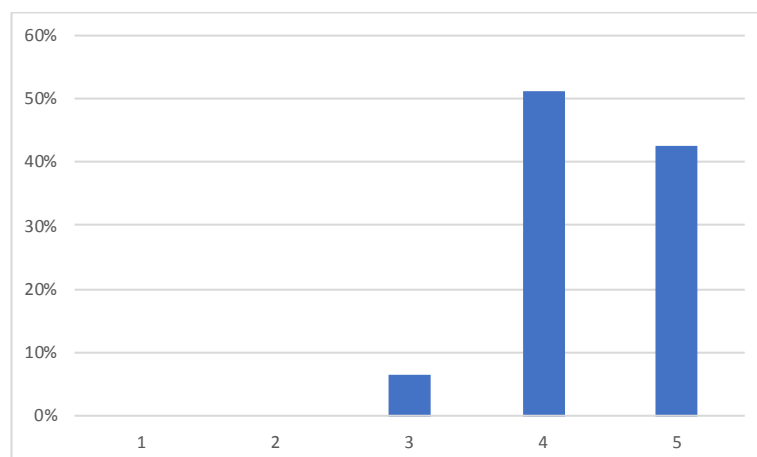
Slika 11. „Moji su roditelji bili strogi i nisu mi pružali dovoljno topline i podrške koliko ja pružam svojem djetetu.“



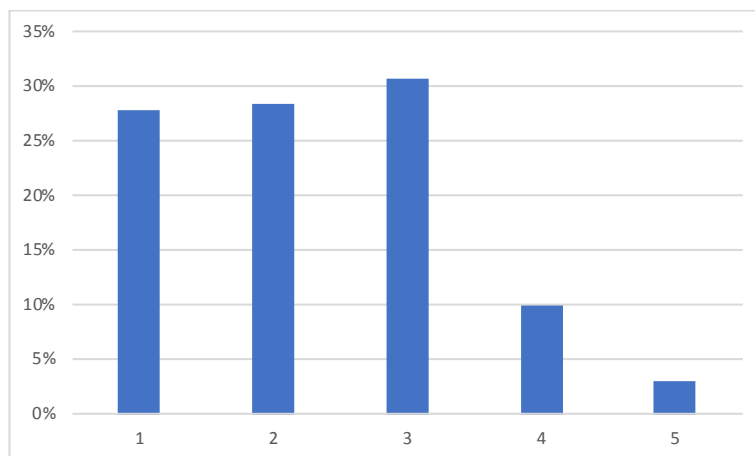
Slika 12. „Nemam dovoljno vremena posvetiti se djetetu zbog čega osjećam krivnju.“



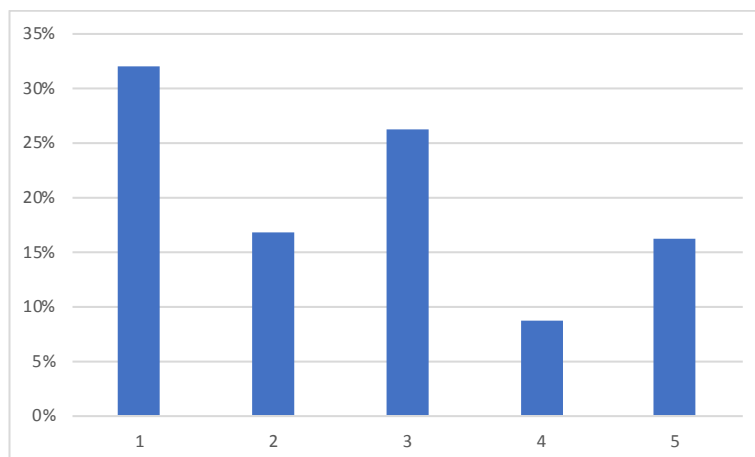
Slika 13. „Razgovaram sa svojim djetetom o danu provedenom u vrtiću.“



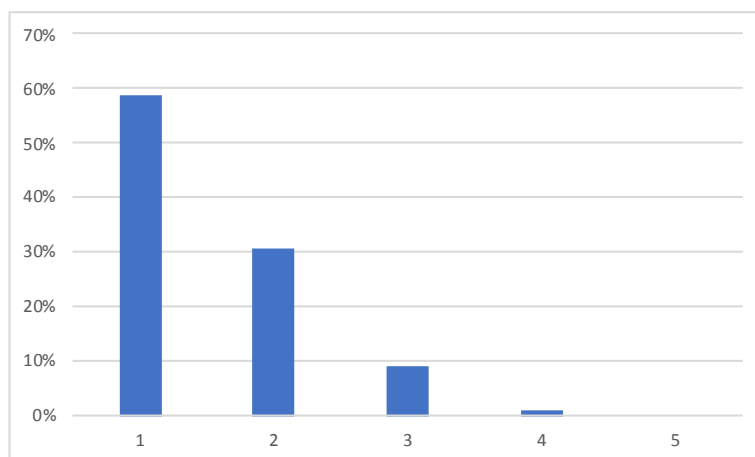
Slika 14. „Provodim puno vremena sa svojim djetetom.“



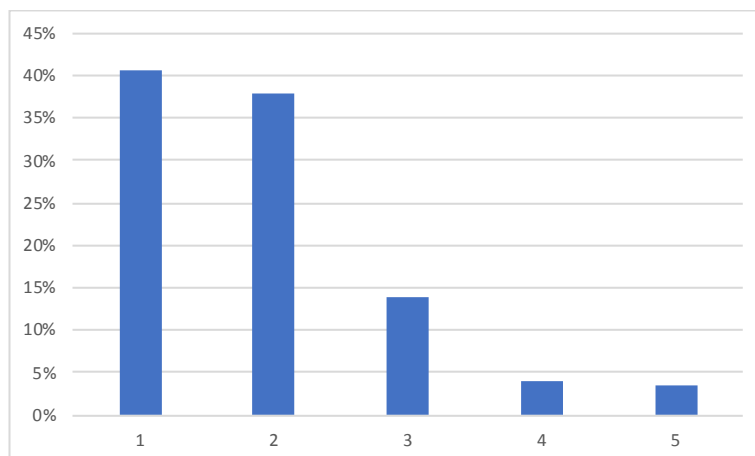
Slika 15. „Dopuštam djetetu gledanje televizije kada i koliko ono želi.“



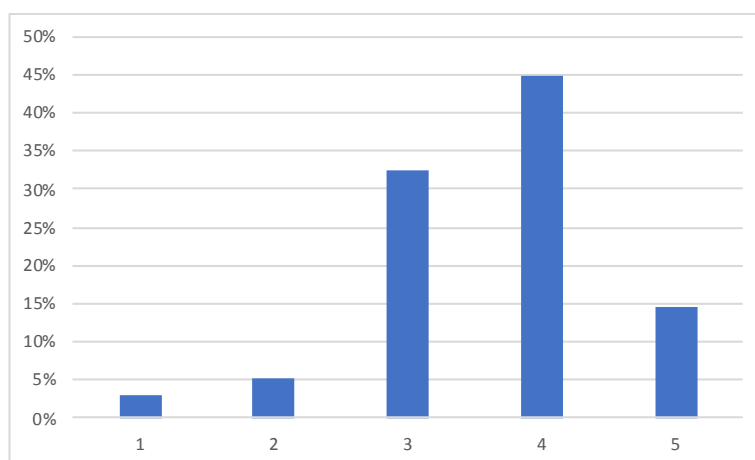
Slika 16. „Pravila i granice poželjne su kod mlađe djece.“



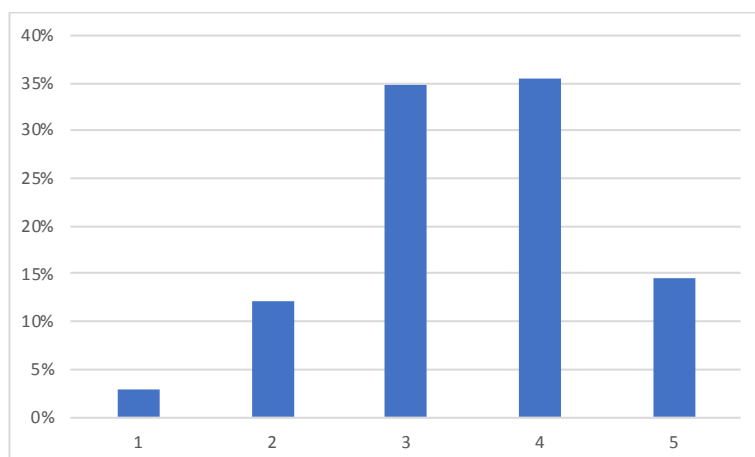
Slika 17. „Kada se dijete neprihvatljivo ponaša, koristim fizičko kažnjavanje rukom ili nekim drugim objektima.“



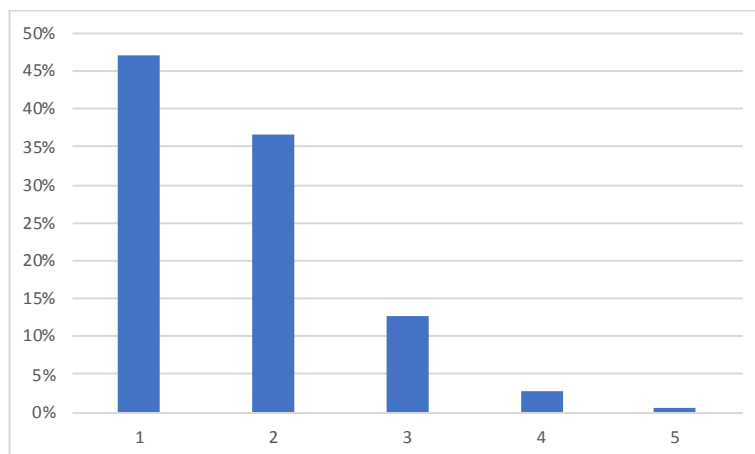
Slika 18. „Izbjegavam sukobe s djetetom pa popuštam njegovim željama.“



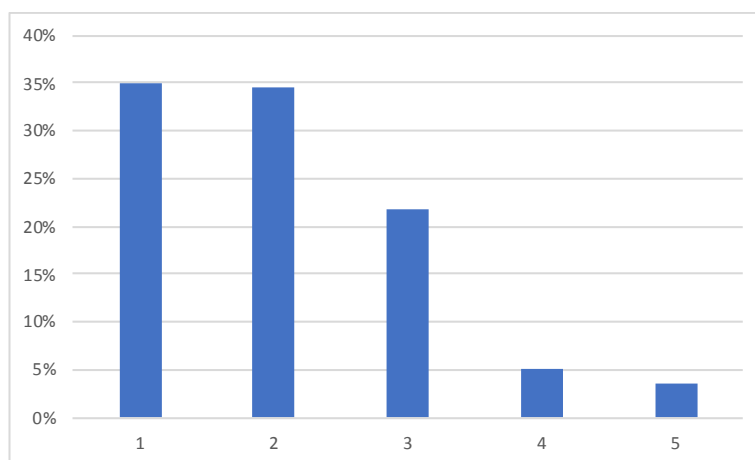
Slika 19. „Uključujem dijete u kućanske poslove.“



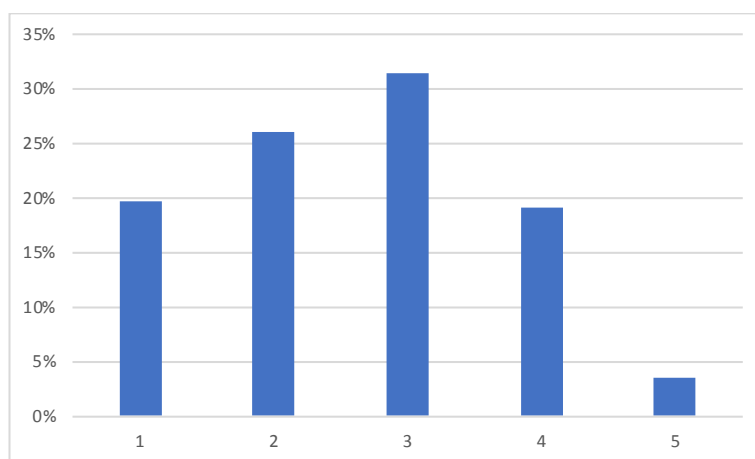
Slika 20. „Moje dijete pazi na svoje osobne stvari.“



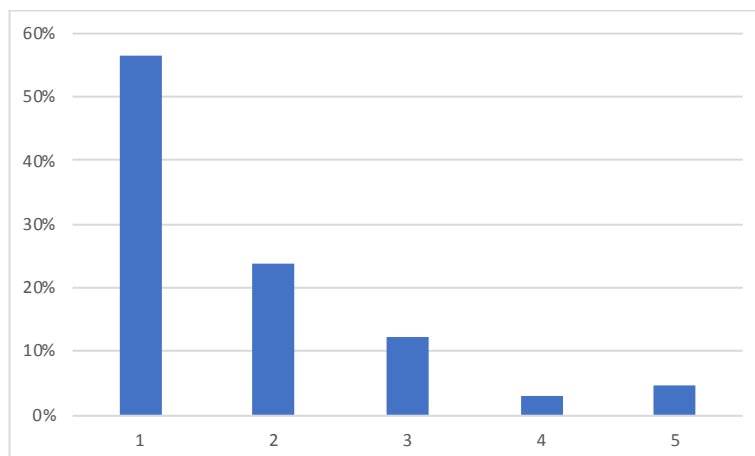
Slika 21. „Moje dijete odlučuje kada će ići spavati.“



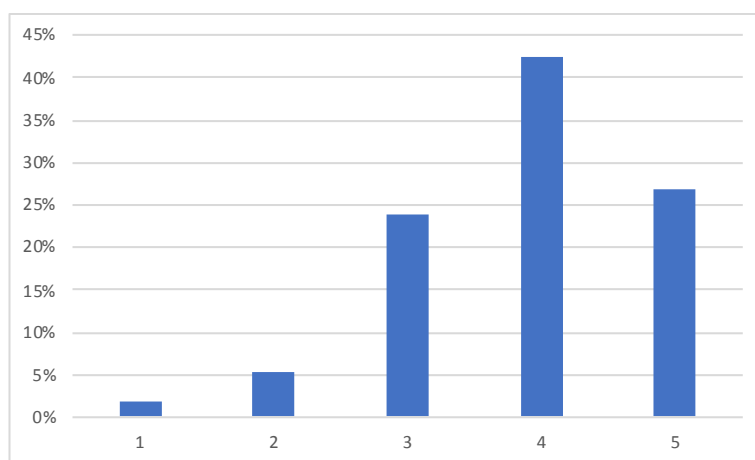
Slika 22. „Ako dijete ne želi jesti, dajem mu bilo što hoće samo da ne bude gladno.“



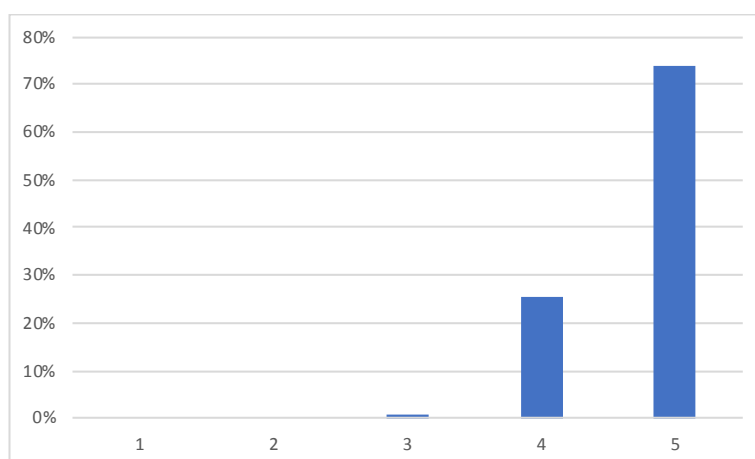
Slika 23. „Svoje dijete odgajam jednako kao što su mene odgajali moji roditelji.“



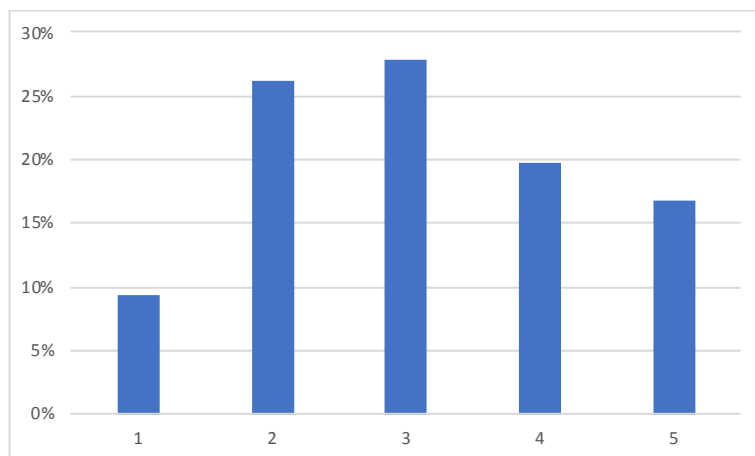
Slika 24. „Kada uđem u sukob s djetetom, bojim se da će to narušiti naš odnos.“



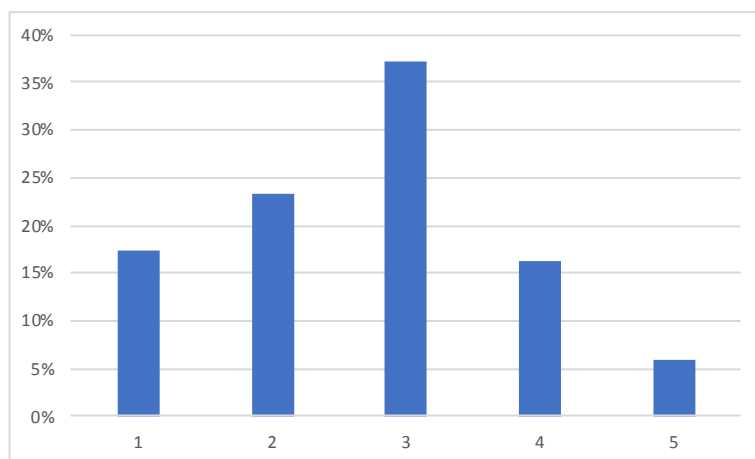
Slika 25. „Kada dijete plače, odmah ga utješim.“



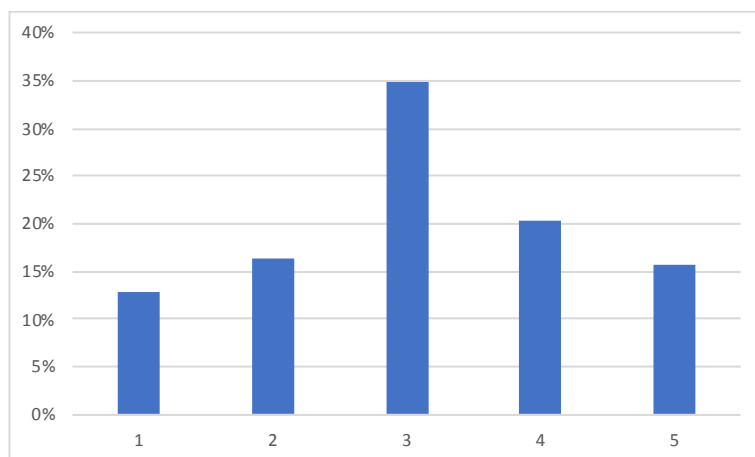
Slika 26. „Šalim se, zabavljam i smijem sa svojim djetetom.“



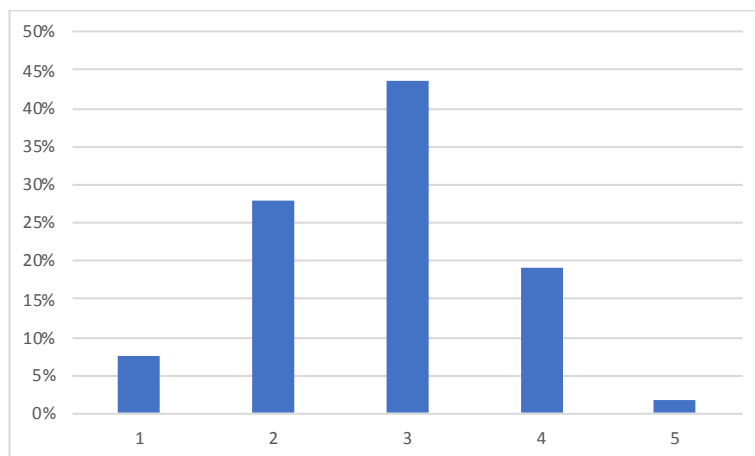
Slika 27. „Smatram da će dijete kroz odrastanje samo shvatiti što je prihvatljivo ponašanje i toga se držati.“



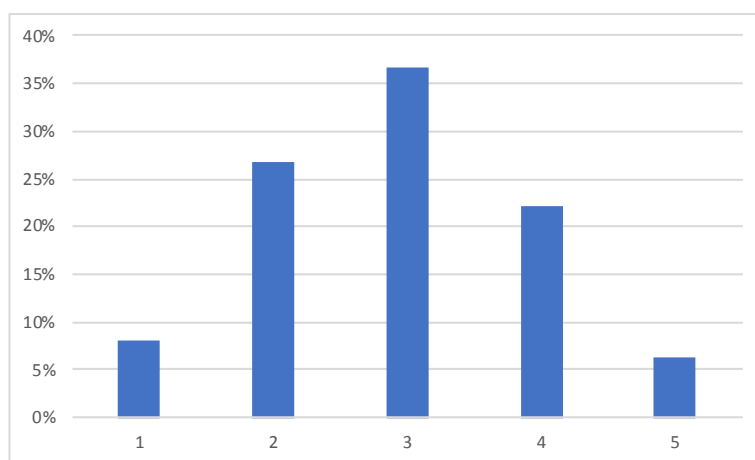
Slika 28. „Ograničavanje djeteta narušava njegovu slobodu.“



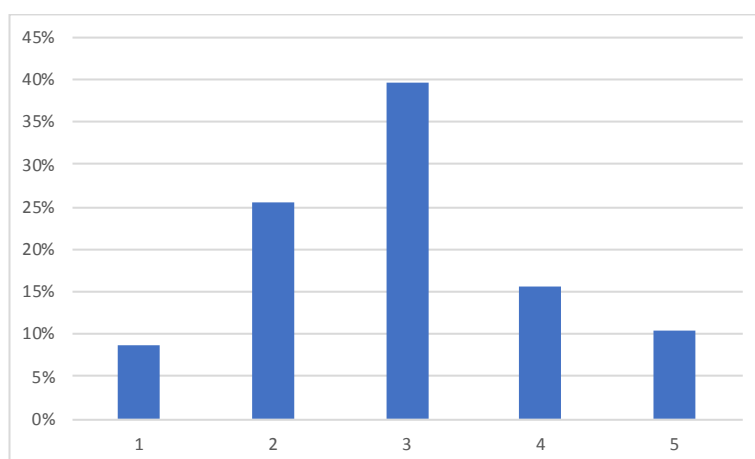
Slika 29. „Ignoriram neprihvatljivo ponašanje djeteta kada ono ne može dobiti što u tom trenutku želi.“



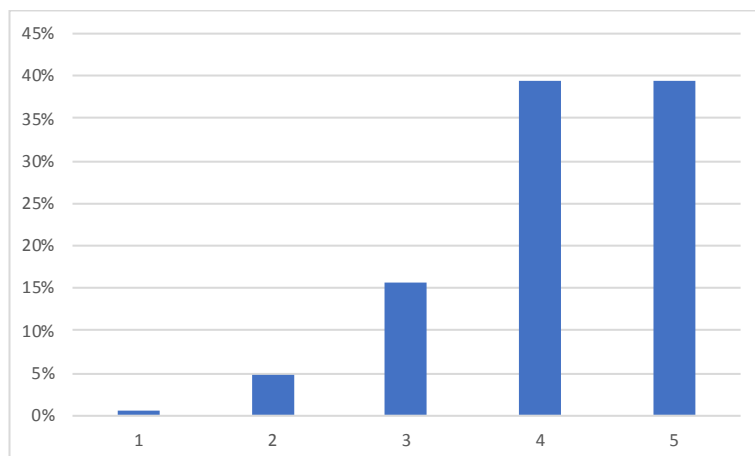
Slika 30. „Kada me dijete naljuti, vičem kako bi me poslušalo.“



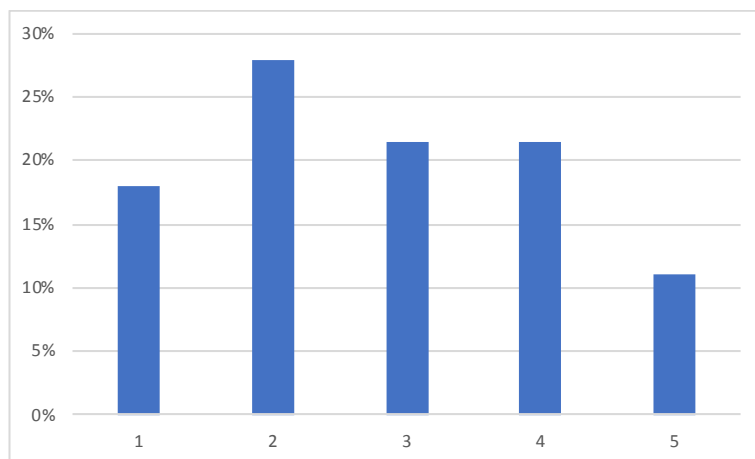
Slika 31. „Ako se dijete ne želi samo odjenuti ili obući, napravim to umjesto njega.“



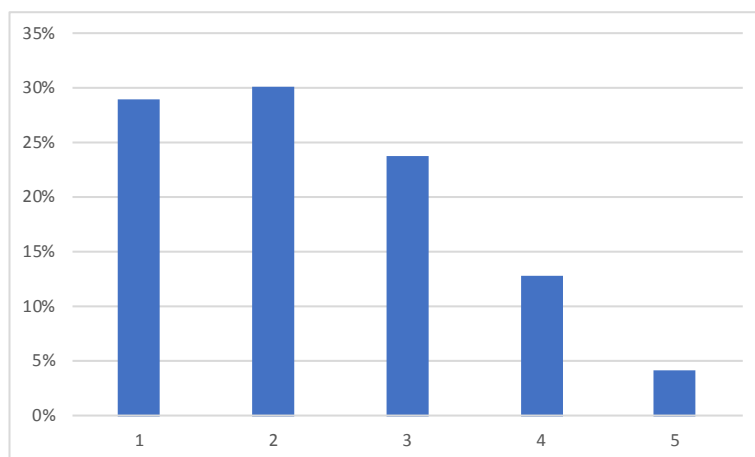
Slika 32. „Kada dijete prolije vodu, ja obrišem umjesto njega da ne napravi još veći nered.“



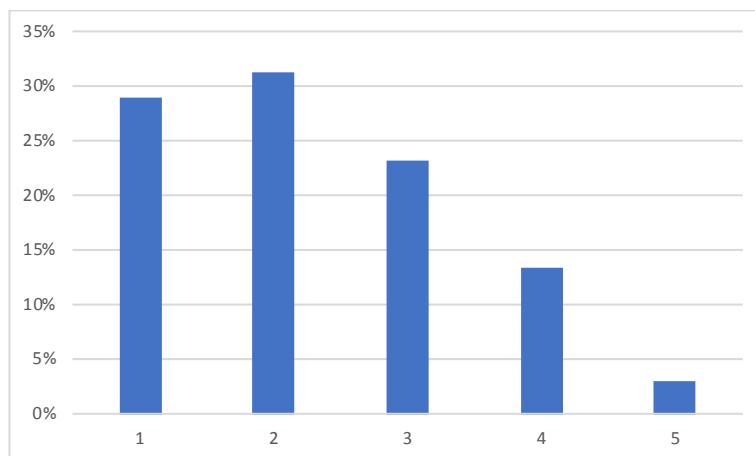
Slika 33. „U našem kućanstvu odluke se donose zajednički.“



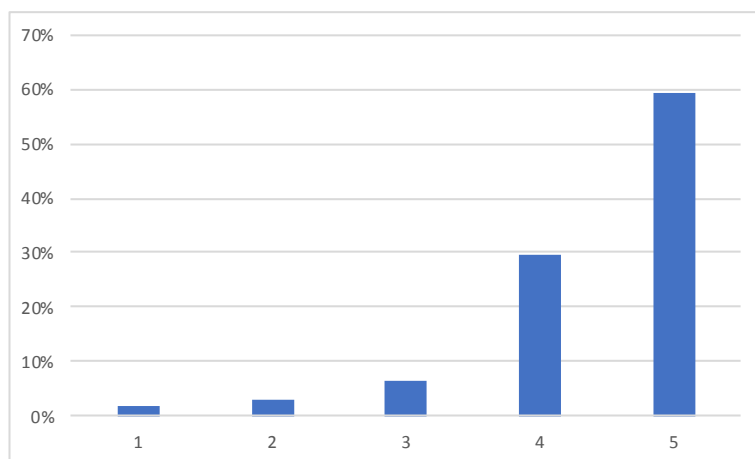
Slika 34. „Dijete treba samo odlučiti kada je spremno za odvikavanje od peleni i bočice.“



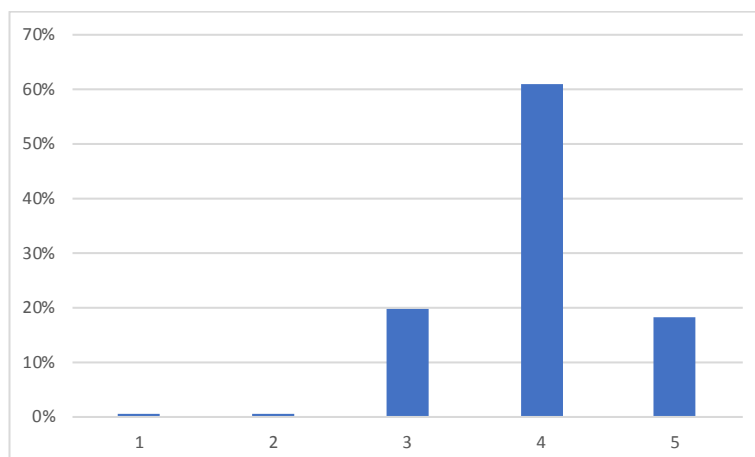
Slika 35. „Jednom kada se dijete nauči određenom ponašanju, nemoguće ga je mijenjati.“



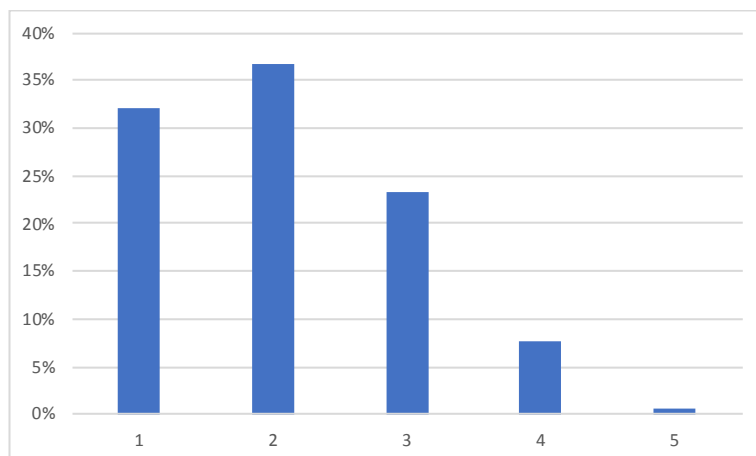
Slika 36. „Želim da je moje dijete stalno sretno i ako je drugačije osjećam krivnju te imam potrebu popustiti njegovim zahtjevima.“



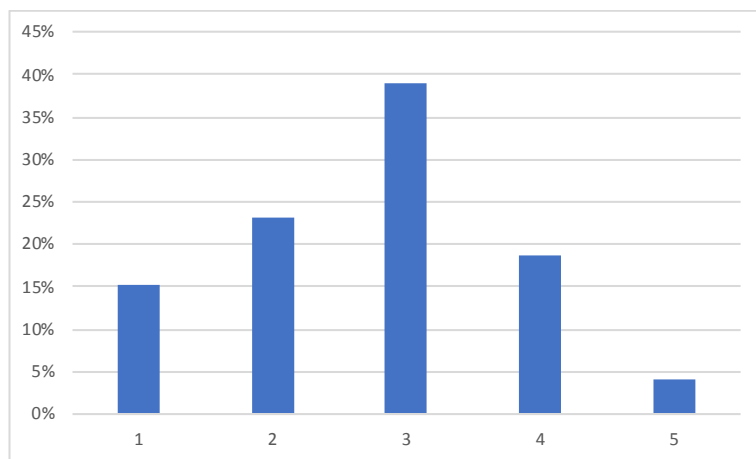
Slika 37. „Kada pogriješim, ispričam se djetetu.“



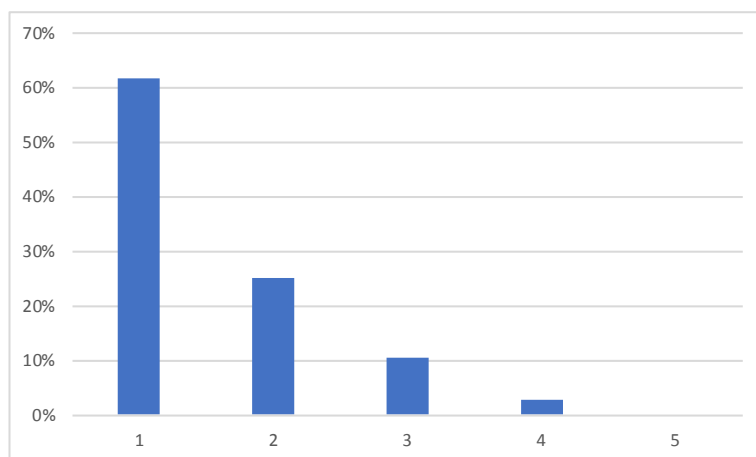
Slika 38. „Strpljiv(a) sam s djetetom.“



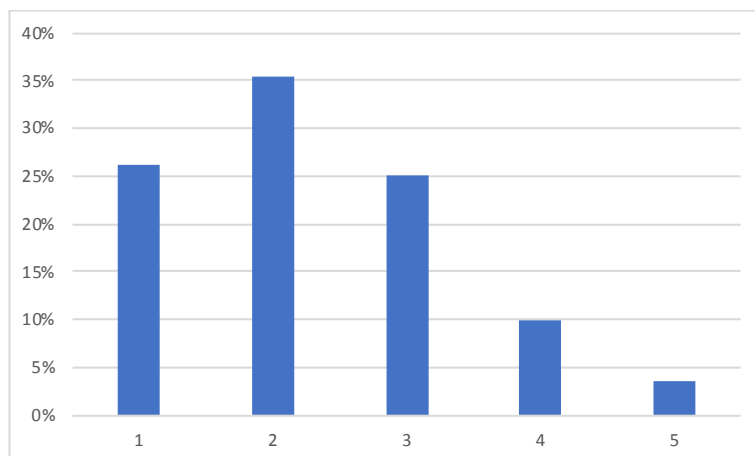
Slika 39. „Kada se dijete ljuti ili plače, mijenjam pravila.“



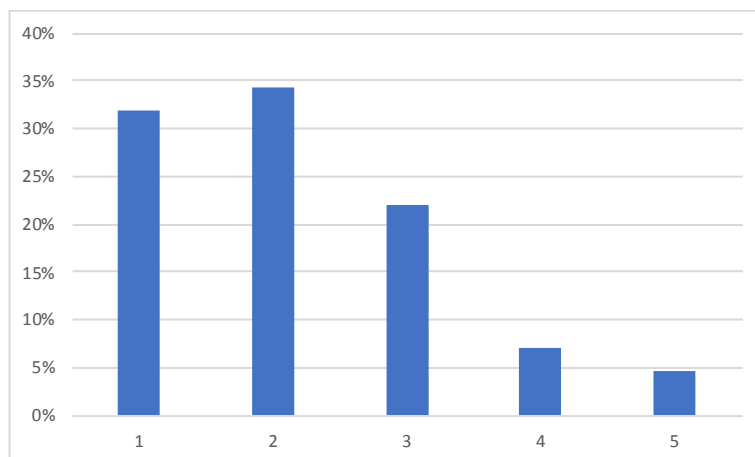
Slika 40. „Moja dosljednost ovisi o mom raspoloženju (umor, stres...)“



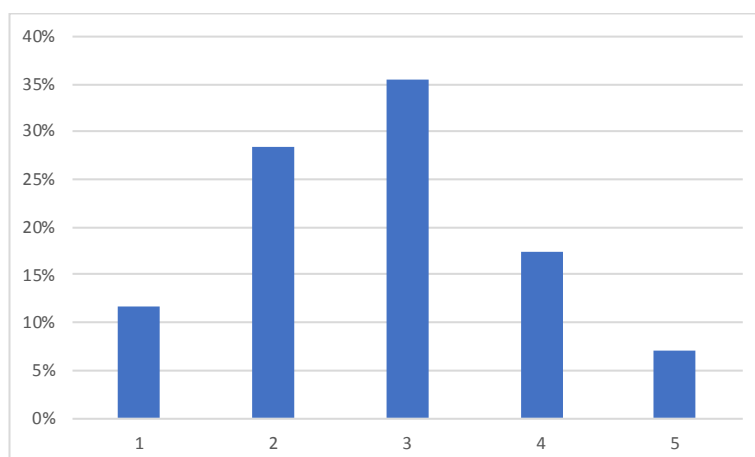
Slika 41. „Kada me dijete odbija poslušati, lagano ga udarim samo da me ozbiljnije shvati.“



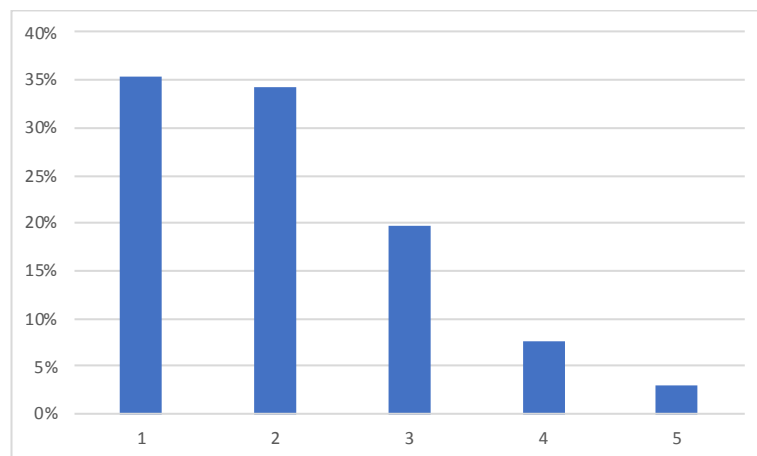
Slika 42. „Teško mi je disciplinirati svoje dijete.“



Slika 43. „Kada dijete reagira plačem i ljutnjom na postavljeno pravilo, osjećam da sam ga povrijedila i nastojim to ispraviti.“



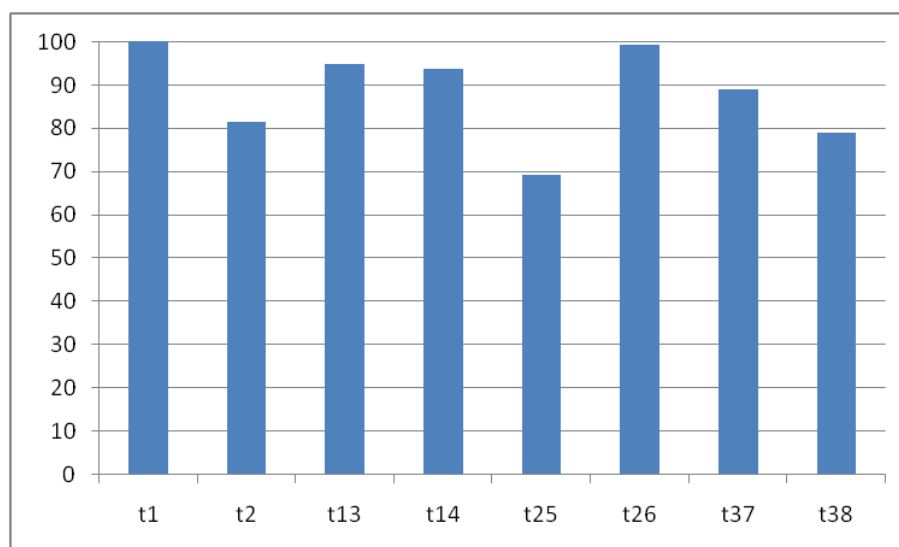
Slika 44. „Pogreške koje čine roditelji, ne mogu se kasnije ispraviti.“



Slika 45. „Teško mi je slušati plač djeteta pa popustim njegovu ponašanje.“

Daljnja analiza odgovora i njihovog međudnosa temeljila se na prosječnom broju odgovora roditelja koji se često ili uvijek slažu s prethodno navedenim tvrdnjama što je omogućilo da se potvrde ili opovrgnu zadane hipoteze te se došlo do sljedećih rezultata.

Prva hipoteza pretpostavljala je da većina roditelja pruža djeci ljubav i podršku te provodi vrijeme sa svojim djetetom u igri i razgovoru.

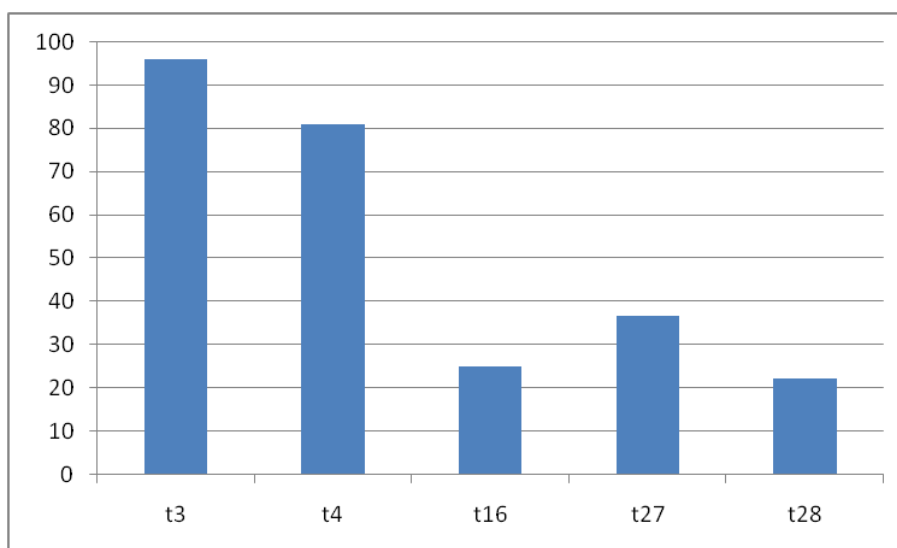


Slika 46. Grafički prikaz zastupljenosti roditeljske topline i podrške u odgoju djeteta

U ispitivanju roditeljske topline i podrške u odgoju djeteta prosječan broj roditelja koji svakodnevno izražava ljubav prema djetetu iznosi 100%. 81,39% roditelja vrijeme provodi aktivno se igrajući s djetetom. 94,76% roditelja razgovara s djetetom o danu provedenom u vrtiću. 93,6% roditelja provodi puno vremena sa svojim djetetom. 69,18% roditelja odmah utješi svoje dijete kada ono plače. 99,41% roditelja se šali, zabavlja i smije sa svojim djetetom. 88,95% roditelja se ispriča svojem djetetu kada pogriješi, a 79,06% roditelja je strpljivo u odnosu na svoje dijete.

Analizom tvrdnji pod rednim brojem 1, 2, 13, 14, 25, 26, 37 i 38 izračunat je prosječan broj roditelja koji pruža djeci ljubav i podršku, a on iznosi 88,29% što potvrđuje postavljenu hipotezu.

Druga hipoteza pretpostavlja da većina roditelja nema nadzor i kontrolu nad vlastitim djetetom.



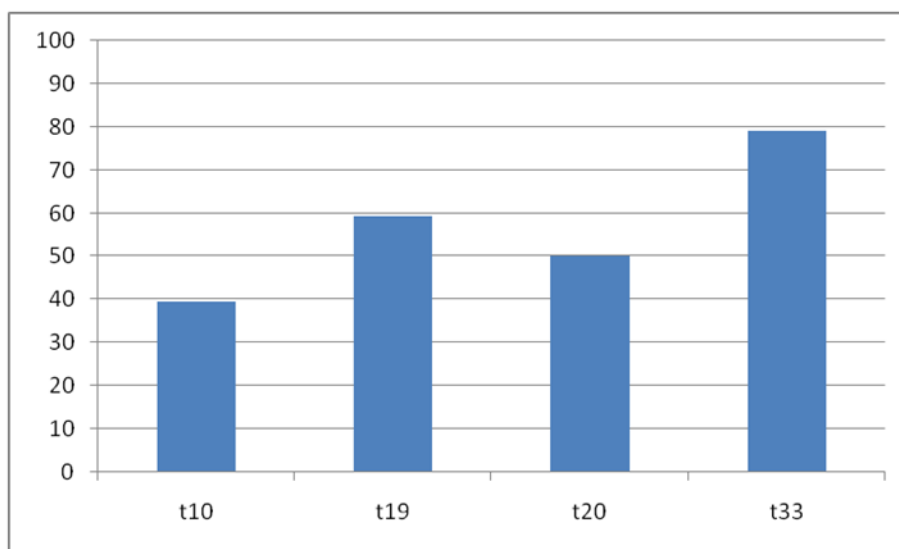
Slika 47. Grafički prikaz zastupljenosti pravila i granica u odgoju djeteta

U ispitivanju nadzora i kontrole u odgoju djeteta prosječan broj roditelja koji objašnjava djeci posljedice njihova ponašanja iznosi 95,93%. 80,81% roditelja postavlja granice i dosljedno ih se drži. 25% roditelja smatra da su pravila i granice poželjne kod mlađe djece. 36,62% roditelja smatra da će dijete samo kroz odrastanje

shvatiti što je prihvatljivo ponašanje, a 22,09% roditelja da ograničavanje djeteta narušava njegovu slobodu.

Analizom tvrdnji pod rednim brojem 3, 4, 16, 27 i 28 izračunat je prosječni broj roditelja koji postavlja pravila i granice u odgoju te smatra da ima nadzor i kontrolu nad vlastitim djetetom, a on iznosi 52,09% što djelomično potvrđuje zadanu hipotezu.

Treća hipoteza pretpostavlja da većina roditelja rijetko potiče djetetovu samostalnost i odgovorno ponašanje.

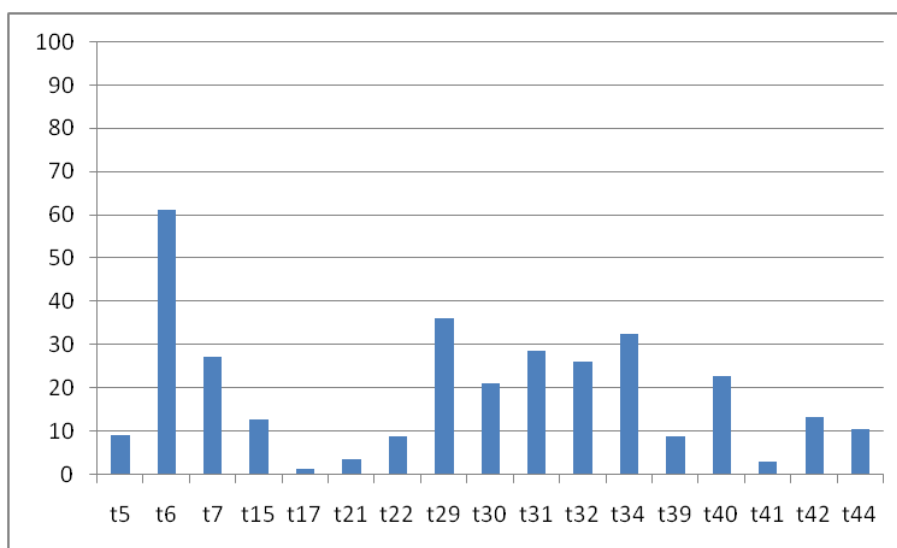


Slika 48. Grafički prikaz učestalosti odgoja djeteta za samostalnu i odgovornu osobu

U ispitivanju roditeljskih stavova o poticanju djetetove samostalnosti i odgovornosti prosječan broj roditelja koji dopušta djetetu da samostalno donosi odluke i preuzima posljedice za njih iznosi 39,53%. 59,3% roditelja uključuje dijete u kućanske poslove, 50% roditelja tvrdi da njihovo dijete pazi na svoje osobne stvari, a 79,6% roditelja smatra kako se u njihovom kućanstvu odluke donose zajednički.

Analizom tvrdnji pod rednim brojem 10, 19, 20 i 33 izračunat je prosječni broj roditelja koji potiče djetetovu samostalnost i odgovorno ponašanje, a on iznosi 56,97% što djelomično potvrđuje treću hipotezu.

Četvrta hipoteza pretpostavlja da roditelji često provode disciplinu koristeći popustljive odgojne postupke.



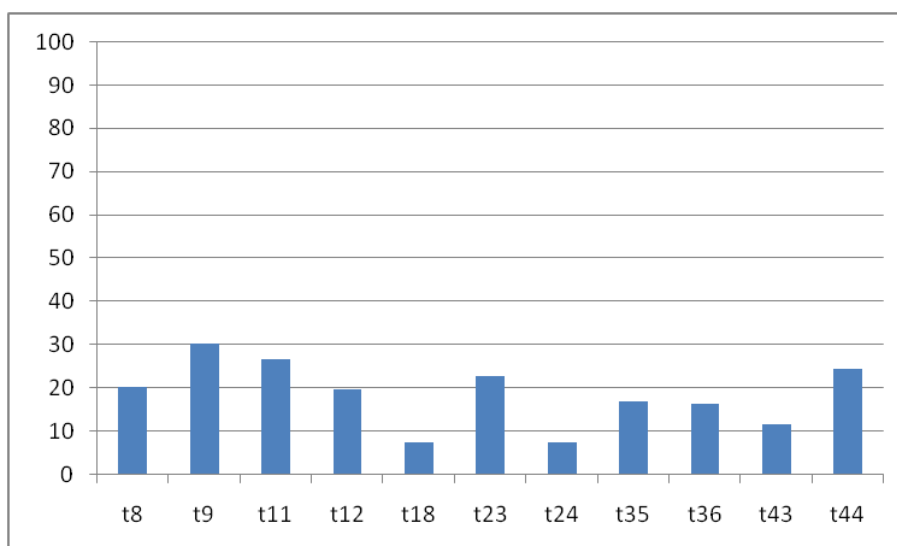
Slika 49. Grafički prikaz zastupljenosti odgojnih postupaka roditelja karakterističnih za popustljivi stil odgoja

U ispitivanju zastupljenosti odgojnih postupaka roditelja karakterističnih za popustljivi stil odgoja preispitani su stavovi i dobiveni sljedeći rezultati: 9% roditelja podmićuje dijete nagradama kada ono ne želi poslušati, 61,04% roditelja objašnjava djetetu kako se osjeća kada ono ne želi poslušati, 27,32% roditelja posprema igračke ako dijete ne želi pospremiti, 12,79% roditelja dopušta djetetu gledanje televizije kada i koliko ono to želi, 1,16% roditelja koristi fizičko kažnjavanje rukom ili nekim drugim objektima, 3,48% roditelja dopušta djetetu odlučivanje o vremenu odlaska na spavanje, 8,72% roditelja dopušta djetetu odlučivanje o konzumiranju namirnica koje ono želi jesti, 36,04% roditelja ignorira djetetovo neprihvatljivo ponašanje kada ono ne može dobiti u tom trenutku ono što želi, 20,93% roditelja više kako bi dijete poslušalo, 28,48% roditelja odijeva ili obuva svoje dijete kada ono to ne želi samostalno napraviti, 26,16% roditelja briše prolivenu vodu umjesto djeteta kako ono ne bi napravilo još veći nered, 32,55% roditelja smatra da dijete treba samo odlučiti kada je vrijeme odvikavanja od pelena i bočice, 8,72% roditelja mijenja pravila ukoliko se dijete ljuti ili plače, 22,67% roditelja smatra kako njihova dosljednost ovisi o trenutnom raspoloženju, 2,9% roditelja lagano udari svoje dijete

kada ono odbija poslušati, 13,37% roditelja tvrdi kako im je teško disciplinirati svoje dijete, a 10,46% roditelja popušta dječjem ponašanju jer im je teško slušati njihov plač.

Analizom tvrdnji pod rednim brojem 5, 6, 7, 15, 17, 21, 22, 29, 30, 31, 32, 34, 39, 40, 41, 42 i 45 izračunat je prosječni broj roditelja koji procjenjuje kako koristi navedene odgojne postupke, a on iznosi 19,16% što opovrgava četvrtu hipotezu.

Peta hipoteza polazi od toga da su odgojni postupci roditelja određeni roditeljskom krivnjom, savršenstvom, pogrešnom interpretacijom ljubavi i poštovanja te načinom na koji su roditelji bili sami odgajani u svome djetinjstvu.



Slika 50. Grafički prikaz određenih razloga odabira odgojnih postupaka roditelja

U ispitivanju razloga odabira određenih odgojnih postupaka preispitani su stavovi roditelja i dobiveni sljedeći rezultati: 20,34% roditelja nastoji pomoći djetetu tako da probleme rješava umjesto njega, 30,23% roditelja smatra kako bi dijete trebalo spavati s roditeljima ukoliko ne želi spavati samo, 26,74% roditelja procjenjuje kako su njihovi roditelji bili stogi i nisu im pružali dovoljno topline i podrške, 19,76% roditelja osjeća krivnju zbog nedovoljno provedenog vremena s djetetom, 7,55% roditelja izbjegava sukobe pa popušta djetetovim željama, 22,67% roditelja odgaja svoje dijete na način na koji su sami bili odgajani, 7,55% roditelja se boji da će

sukobi narušiti njihov odnos s djetetom, 16,86% roditelja smatra da je nemoguće mijenjati djetetovo ponašanje jednom kada ga ono nauči, 16,27% roditelja osjeća krivnju ako dijete nije kontinuirano sretno pa popušta djetetovim zahtjevima, 11,62% roditelja osjeća da je povrijedilo dijete ako ono reagira plačem ili ljutnjom pa nastoje to ispraviti, a 24,41% roditelja smatra da se jednom počinjene roditeljske pogreške ne mogu ispraviti.

Analizom tvrdnji pod rednim brojem 8, 9, 11, 12, 18, 23, 24, 35, 36, 43 i 44 izračunat je prosječni broj roditelja koji smatra kako su vlastito djetinjstvo, osjećaj krivnje, težnja savršenstvu te pogrešna interpretacija ljubavi i poštovanja razlozi odabira određenih odgojnih postupka, a on iznosi 36,62% što opovrgava navedenu hipotezu.

7. ZAKLJUČAK

Mnogi stručni izvori literature navode kako je suvremeni odgojni stil dominantan u većini obitelji popustljivog karaktera. Neke od osnovnih značajka ovog pristupa uključuju nepostojanje pravila i granica što rezultira nedostatkom discipline djeteta, narušenom socio – emocionalnom razvoju te pogrešnom interpretiranju djetetovog psihofizičkog stanja. Dijete je osoba koja uz osobne individualne karakteristike, identifikacijom s vlastitim roditeljima, njihovim postupcima, ponašanjima i uvjerenjima, obogaćuje svoj karakter. Identitet roditelja, njegovo ponašanje i uvjerenja određuje poseban roditeljski stil koji izravno utječe na formiranje ličnosti djeteta.

Roditeljstvo je složen proces koji nosi brojne izazove i prepreke. Ne postoji toliko precizna literatura koja može osobu naučiti kako biti dobar roditelj. Razlog tomu je promjenjivost vremena u kojem živimo te individualne karakteristike djeteta. Međutim, ono na što možemo utjecati je kontinuirano osvještavanje vlastitih odgojnih postupaka, usvajanje potrebnih znanja i vještina te sukladno tome jačanje roditeljskih kompetencija.

Provedeno ispitivanje pokazalo je da većina roditelja pruža djetetu puno topline i podrške, ali u jednakoj mjeri ne postavljaju pravila i granice u odgoju te ne potiču dijete na samostalno i odgovorno ponašanje. Manji broj roditelja koristi neprimjerene odgojne metode i smatra da su razlozi odabira određenih odgojnih postupaka iskustva iz vlastitog djetinjstva, osjećaj krivnje, težnja savršenstvu te pogrešna interpretacija ljubavi i poštovanja.

Dobiveni rezultati značajna su smjernica u pružanju podrške roditeljima. Obrazovanjem roditelja o načinu uspostavljanja nadzora i kontrole u odgoju djeteta te utjecaju odgojnih postupaka na djetetov psihofizički razvoj možemo u velikoj mjeri utjecati na roditeljski odgojni stil te potaknuti roditelje na razmišljanje o posljedicama i prednostima koje im njihov pristup u budućnosti može donijeti.

PRILOZI

ANKETA ZA RODITELJE

Poštovani roditelji,

molila bih Vas da ispunite anketni upitnik. U potpunosti je anoniman, a rezultate ispitivanja upotrijebit ću u svrhu izrade diplomskog rada. Studentica sam pete godine Diplomskog sveučilišnog studija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu.

Hvala na suradnji!

Molim Vas da izjasnite svoje stavove o sljedećim tvrdnjama. Stav iskazujete zaokruživanjem samo jednog od ponuđenih odgovora.

1 – nikada

2 – rijetko

3 – ponekad

4 – često

5 - uvijek

1.	Svakodnevno izražavam ljubav prema djetetu (zagrljaj, poljubac...).	1	2	3	4	5
2.	Vrijeme provodim aktivno se igrajući s djetetom.	1	2	3	4	5
3.	Objašnjavam djetetu posljedice njegova ponašanja.	1	2	3	4	5
4.	U odgoju djeteta postavljam granice i dosljedno ih se držim.	1	2	3	4	5
5.	Kada dijete odbija poslušati, podmićujem ga nagradama.	1	2	3	4	5
6.	Objašnjavam djetetu kako se ja osjećam kada se ono neprihvatljivo ponaša.	1	2	3	4	5
7.	Kada dijete ne želi pospremiti igračke, pospremim ih ja.	1	2	3	4	5
8.	Kada moje dijete ima problem i ne zna ga riješiti, nastojim ga riješiti umjesto njega i tako mu pomoći.	1	2	3	4	5
9.	Dijete bi trebalo spavati s roditeljima ako ne želi spavati samo.	1	2	3	4	5
10.	Dopuštam djetetu da samostalno donosi odluke i preuzima posljedice za njih.	1	2	3	4	5
11.	Moji su roditelji bili strogi i nisu mi pružali dovoljno topline i podrške koliko ja pružam svojem djetetu.	1	2	3	4	5
12.	Nemam dovoljno vremena posvetiti se djetetu zbog čega osjećam krivnju.	1	2	3	4	5
13.	Razgovaram sa svojim djetetom o danu provedenom u vrtiću.	1	2	3	4	5
14.	Provodim puno vremena sa svojim djetetom.	1	2	3	4	5
15.	Dopuštam djetetu gledanje televizije kada i koliko ono želi.	1	2	3	4	5
16.	Pravila i granice poželjne su kod mlađe djece.	1	2	3	4	5
17.	Kada se dijete neprihvatljivo ponaša, koristim fizičko kažnjavanje rukom ili nekim drugim objektima.	1	2	3	4	5
18.	Izbjegavam sukobe s djetetom pa popuštam njegovim željama.	1	2	3	4	5
19.	Uključujem dijete u kućanske poslove.	1	2	3	4	5
20.	Moje dijete pazi na svoje osobne stvari.	1	2	3	4	5
21.	Moje dijete odlučuje kada će ići spavati.	1	2	3	4	5
22.	Ako dijete ne želi jesti, dajem mu bilo što hoće samo da ne bude gladno.	1	2	3	4	5
23.	Svoje dijete odgajam jednako kao što su mene odgajali moji roditelji.	1	2	3	4	5
24.	Kada uđem u sukob s djetetom, bojim se da će to narušiti naš odnos.	1	2	3	4	5
25.	Kada dijete plače, odmah ga utješim.	1	2	3	4	5
26.	Šalim se, zabavljam i smijem sa svojim djetetom.	1	2	3	4	5
27.	Smatram da će dijete kroz odrastanje samo shvatiti što je prihvatljivo ponašanje i toga se držati.	1	2	3	4	5
28.	Ograničavanje djeteta narušava njegovu slobodu.	1	2	3	4	5
29.	Ignoriram neprihvatljivo ponašanje djeteta kada ono ne može dobiti što u tom trenutku želi.	1	2	3	4	5

30.	Kada me dijete naljuti, vičem kako bi me poslušalo.	1	2	3	4	5
31.	Ako se dijete ne želi samo odjenuti ili obući, napravim to umjesto njega.	1	2	3	4	5
32.	Kada dijete prolije vodu, ja obrišem umjesto njega da ne napravi još veći nered.	1	2	3	4	5
33.	U našem kućanstvu odluke se donose zajednički.	1	2	3	4	5
34.	Dijete treba samo odlučiti kada je spremno za odvikavanje od pelena i bočice.	1	2	3	4	5
35.	Jednom kada se dijete nauči određenom ponašanju, nemoguće ga je mijenjati.	1	2	3	4	5
36.	Želim da je moje dijete stalno sretno i ako je drugačije osjećam krivnju te imam potrebu popustiti njegovim zahtjevima.	1	2	3	4	5
37.	Kada pogriješim, ispričam se djetetu.	1	2	3	4	5
38.	Strpljiv(a) sam s djetetom.	1	2	3	4	5
39.	Kada se dijete ljuti ili plače, mijenjam pravila.	1	2	3	4	5
40.	Moja dosljednost ovisi o mom raspoloženju (umor, stres...).	1	2	3	4	5
41.	Kada me dijete odbija poslušati, lagano ga udarim samo da me ozbiljnije shvati.	1	2	3	4	5
42.	Teško mi je disciplinirati svoje dijete.	1	2	3	4	5
43.	Kada dijete reagira plačem i ljutnjom na postavljeno pravilo, osjećam da sam ga povrijedila i nastojim to ispraviti.	1	2	3	4	5
44.	Pogreške koje čine roditelji, ne mogu se kasnije ispraviti.	1	2	3	4	5
45.	Teško mi je slušati plač djeteta pa popustim njegovu ponašanje.	1	2	3	4	5

LITERATURA

1. Bačkonja, K. (2014). *Kako odgojni stil roditelja utječe na ponašanje mladog čovjeka*. Pri <http://www.roditelji.hr/skola/kako-odgojni-stil-roditelja-utjece-na-ponasanje-mladog-covjeka/> (28.7.2019.)
2. Bašić, S. (2011). *(Nova) slika djeteta u pedagogiji djetinjstva*. U: Maleš, D. (2011). *Nove paradigme ranoga odgoja*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za pedagogiju
3. Brajša – Žganec, A. (2003). *Dijete i obitelj: Emocionalni i socijalni razvoj*. Zagreb: Naklada Slap
4. Brooks, R., Goldstein, S. (2005). *Otporna djeca: Njegovanje djetetove snage, nade i optimizma*. Zagreb: Neretva
5. Čudina – Obradović, M., Obradović, J. (2006). *Psihologija braka i obitelji*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga
6. Ehrensaft, D. (2002). *(Raz)maženo dijete*. Zagreb: Mozaik knjiga
7. Grusec, J. E., Danyliuk, T. (2014). *Parents' Attitudes and Beliefs: Their Impact on Children's Development*. Pri <http://www.child-encyclopedia.com/parenting-skills/according-experts/parents-attitudes-and-beliefs-their-impact-childrens-development> (28.7.2019.)
8. Jurčević Lozančić, A., Kunert, A. (2015). *Obrazovanje roditelja i roditeljska pedagoška kompetencija, teorijski i praktični izazovi*. Metodčki obzori, Vol. 10 No. 22 pri https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=227275 (2.5.2019.)
9. Juul, J. (1996). *Vaše kompetentno dijete: za nove temeljne vrijednosti obitelji*. Zagreb: Educa
10. Ljubetić, M. (2011). *Stabilna obitelj i poželjno roditeljstvo u kaotičnom svijetu – (moguća) stvarnost ili iluzija? (Imaju li perspektivu i/ili alternativu?)*. U: Maleš, D. (2011). *Nove paradigme ranoga odgoja*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za pedagogiju
11. Ljubetić, M. (2012). *Nose li dobre roditelje roda?!: Odgovorno roditeljstvo za kompetentno dijete*. Zagreb: Profil International

12. Maleš, D., Kušević, B. (2011). *Nova paradigma obiteljskoga odgoja*. U: Maleš, D. (2011). *Nove paradigme ranoga odgoja*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za pedagogiju
13. Nadimpalli, K. (2018). *Permissive Parenting: Its Characteristics And Effect On Children*. Pri https://www.momjunction.com/articles/permissive-parenting_00376708/#gref (7.5.2019.)
14. *Obiteljski zakon* (2015). Pri <https://www.zakon.hr/z/88/Obiteljski-zakon> (17.4.2019.)
15. Shaw, R., Wood, S. (2009). *Epidemija popustljivog odgoja: Zašto su djeca nevesela, nezadovoljna, sebična...te kako im pomoći*. Zagreb: V.B.Z. d.o.o.
16. Pećnik, N., Starc, B. (2010). *Roditeljstvo u najboljem interesu djeteta i podrška roditeljima najmlađe djece*. Zagreb: Ured UNICEF – a za Hrvatsku
17. Petani, R. (2011). *Odnos roditelj – dijete*. U: Maleš, D. (2011). *Nove paradigme ranoga odgoja*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za pedagogiju
18. Rodriguez, T.(2016). *Harch parents raise bullies – So does permissive ones*. Pri <https://www.scientificamerican.com/article/harsh-parents-raise-bullies-so-do-permissive-ones/?redirect=1> (9.5.2019)
19. Stričević, I. (2011). *Jačanje roditeljskih kompetencija kroz programe obrazovanja roditelja*. U: Maleš, D. (2011). *Nove paradigme ranoga odgoja*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za pedagogiju
20. Zahed Zahedani, Z., Rezaee, R., Yazdani, Z., Bagheri, S., Nabeiei, P. (2016). *The influence of parenting style on academic achievement and career path*. Pri <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4927255/> (9.5.2019.)

Izjava o samostalnoj izradi rada

Ja, Željka Kraina, studentica Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogeg vlastitog rada uz uporabu navedene literature i konzultacije s mentoricom.

U Zagrebu, rujan 2019.
